

Halkbilimi

HALK SANATLARI DERNEĞİ YAYINDIR

86/2

86/2

YILDA BES KEZ YAYINLANIR
EKİM, 1986

Halkbilimi

HALK SANATLARI DERNEĞİ YAYINIDIR

Sahibi ve Yazı İşleri Sorumlusu:
HAS-DER adına Kâni Kanol

YAYIN KURULU:

İlker Özova
Hasan Bulunc
Ücal Erten
Ertan Osman
Engin Anıl

DİZGİ, PİKAJ, MONTAJ : HAS-DER

BASKI: Ortam Off-Set tesisleri

Ön Kapak: İskeleli Rifat Hacı Mehmet ile
Yusuf Hüseyin Lambiro

Arka Kapak: Yerel giysiler içerisinde
Kıbrıs'lı Türkler.

EDERİ: 350 TL.

ABONE:

1986 yılı - 900 TL.
1987 yılı - 2000 TL.

Avustralya - 10.00 Avustralya Doları
İngiltere - 5.00/Pound

Türkiye Dağıtımı:

Halk Kültürü Yayınları P.K. 147
(34432) Sirkeci - İstanbul
Türkiye'de satış fiyatı: 500 TL.

ADRES: P.K. 199

Lefkosa - Kıbrıs
Mersin 10 Turkey

İçindekiler

- 1- OKURLARA
- 2- HALK OYUNLARIMIZI VE MOZİĞİMİZİ
İRDELİYORUZ
Kâni Kanol
- 8- YAKIN GEÇMİSTEKİ FOLKLOR
CALIŞMALARIMIZA BAKIŞ
Mustafa Serdengeçti
- 10- HALK SANATLARI DERNEĞİ (HAS-DER)
Ertan Osman
- 13- NAZIM DESTANI
Hüseyin Rakibet
- 15- HALKBİLİMİ VE DERNEKLERİMİZ
Erdinc Akün
- 17- FOLKLOR ALANINDA KULLANILAN METOT VE
TEKNİKLER
Kâni Kanol
- 19- YUNAN KAYNAKLARINDA OYUNLARIMIZ:
KARSILAMA
Ted Pedrides
(Çeviren: Mehmet Birinci)
- 22- MANİLERİMİZ
Ulus Beledodju - Zerrin Kocadal -
Ücal Erten
- 23- TEZGAH
Engin Anıl - Naim Alper
- 27- ZEKERİYA SOFRASI
Ücal Erten - Zerrin Kocadal
- 28- BİR YORGAN HİKAYESİ
Hüseyin Rakibet
- 29- HABERLER
Hilmi Vudalı
- 31- AN ANALYSIS OF LOCAL FOLKDANCES
AND FOLKMUSIC.
Kâni Kanol - Ali Hoca

Okurlara

Değerli Folklorseverler,

Hatasıyla sevabıyla bizim olan "HALKBİLİMİ" dergisinin ikinci sayısını çıkar-tabîlmenin sevinciyle bir kez daha MERHA-BA diyoruz sizlere.

Yıllardır birçok kişinin laf ürettiği buna karşın ancak birkaç kişinin gelecek kusaklara kalıcı birşeyler ürettiği folklor konusunda,artık bizler de, "kalıcı birşeyler üretenelel kervanına" katılmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Derğimize gösterdiğiniz yakın ilgi bizleri hem sevindirdi hem de cesaretlendirdi.Anladık ki yolumuz doğru.Ve bir kez daha kanıtlandı ki, toplumuna karşı aydın sorumluluğun bilincinde gençlere olanak yaratıldığı zaman,birçokkeye başarılabilir ölkemizde.

Bu dergiyi çıkartırken bizler,deneyimsizliğimizden olacak,sadece Kıbrıs'ta satışını düşümlüştük.Ancak yanıldığımızı gördük.Avusturalya'dan ve Türkiye'den birçok kişinin derğimize ilgi duydüğünü bildirmesi bizleri son derece mutlu etmiştir. Özellikle derğimizi Türkiye'de dağıtımını üstlenmek isteyen ve ilk asamada 300 adetle başlangıç yapan "Haik Kültürü Yayın-evine" içtenlikle teşekkür ederken,bu olayın bizler ve ölkë kültürümüz açısından önemini vurgulamak isteriz.

HAS-DER üyeleri olarak bizler,hiçbir kişisel çıkar gözetmeden,amatör ruh ve duyguyla halkımızı yararına çalışmalarda bulunuyoruz.Büyük özverilerle yürütebildiğimiz bu çalışmalara ilgililerin ne denli saygı duydüğünü bilmiyoruz.Bunun ötesinde bizlerin bu çalışmaları yurtdışında gezî-gösteri avantajları elde etmek amacıyla gerçekleştirdiğimizi düşün-enlere ise söylenecek çok söz vardır. Halep ordaysa arşın burdadır.Yıllardır HAS-DER sadece bir kez,o da şimdiki Kültür Bakanı sayın Salih Coşar'ın Maliye Bakanı iken derneğe yardımları sayesinde Türkiye'de bir festivale gönderildi. Böyle olduğu halde her geçen gün daha çok güçlendik daha çok ürettik,HAS-DER dîş gösterilere gönderilse de olur,gön-

derilirse de.Biz folkloru seviyoruz.Biz halkımızı seviyoruz.Ve biz bilimi,araştırımayı seviyoruz.

Geçtiğimiz günlerde yerel basında çıkan haberlere göre, eski Turizm ve Kültür bakanlığının basımını yaptığı HAS-DER Halkbilimi Sempozyum bildirimlerinin ve diğer bazı kitapların dağıtımı,Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından durdurulmuş.İlgili bakanlık bizlere bu konuda henüz bir haber iletilmemiştir. Ancak bilimlidir ki Sempozyum Bildirileri her görüşten araştırmacı ve sanatçının özgürce düşüncelerini ortaya koyduğu dört yıllık bir çalışmanın ürünüdür.Folklor konusunda Kuzey Kıbrıs'ta ilk kez gerçekleştirilen ve dört yıldır süreklî yapılan böyle bilimsel bir çalışmanın kitap halinde toparlanması HAS-DER'den çok ölkemiz kültürünü ilgilendirmektedir.Derneğimizin dört yıldır bu sempozyumların düzenlemesinde verdiği emek ve yaptığı harcamaları,telif hakkı olarak ödeneceği söylenen miktarın aslında çok üzerindedir.Ancak HAS-DER için önemli olan ölkë kültürüne,folklorumuza katkıda bulunmaktır.Dileriz pire için yorgan yakma alışkanlığından kurtulunur ve kitabın kısa zamanda satışa sunulur.

Yerel basında sözü edilen bir diğer konuda Djon konusuydu.HAS-DER adına KKTC'yi başarıyla temsil eden Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı Halkoyunları ekibini içtenlikle kutluyoruz.Bu konudaki olumlu olumsuz eleştirî hakkımızı,yanlış anlaşılma düşüncesiyle,saklı tutarken özellikle uzun bir zamandır söz konusu ekipten elini ayağını çekmişken bu festival dolayısıyla tekrar halkoyunları çalışmalarına dönüş yapanlara hoş geldiniz diyoruz.

Tüm folklorseverlere sevgi ve selamlar.

Saygılarımızla,

Halkbilimi

deneme - araştırma

Halk Oyunlarımızı ve Müziğimizi İrdeliyoruz

KANİ KANOL

ALİ HOCA

Dergimizin birinci sayısında halkoyun-
ları ve müziğimizi irdelene başlamıştık.
Kıbrıs'ta ilk kez oyunlarımızı türlere a-
yırma cesareti gösterdiğimiz için yanıl-
larımız olabilir. Biz bunun bilinci içeri-
sinde ve eleştiriyeye açıyoruz.

Bu sayımızda Zeybekleri irdeliyeceğiz.

Zeybeğin kökenine inmeden, sadece ülkemiz-
de nasıl oynandığını, nasıl yapısal özel-
liği bulunduğunu anlatmaya çalışacağız.

C- ZEYBEKLER

Kıbrıs Türklerinin severek ve zevkle

oynadığı oyun türlerinden bir tanesi de Zeybeklerdir.

Kıbrıs'ta Zeybekler genellikle 9/8'lik (2/8+2/8+2/8+3/8) veya 9/4'lük (2/4+2/4+2/4+3/4) kalıplarıyla yazılırlar. 9/8'lik veya 9/4'lük olmalarında çalış yönünden hiçbir fark yoktur. Yalnızca yazım yönünden ayrılık gösterirler. 4/4+5/4 veya 4/8+5/8 kalıbıyla da yazılabilirler.

Karakter yönünden bazıları hızlı ve neşeli, bazıları da ağır ve ciddi bir tavırla çalınır, ovnanırlar. Ancak Kıbrıs'ta çalınan ağır ve ciddi diye nitelediğimiz Zeybeklerimizi Türkiye'de çalınan ağır zeybeklerle kıyaslamak çok yanlış olur. Bizdeki ağır zeybekler Türkiye'de neredeyse hızlı tempolu zeybeklerle benzerdir. Hız yönünden Türkiye'de oynanan "Teke" zeybekleriyle daha çok benzer, bizim zeybeklerimiz.

Kıbrıs'taki zeybeklerde ortak özellik erkekçe bir tavırla ancak neşeli bir şekilde oynamasıdır.

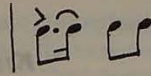

Halk Dansları araştırmalarından bir görünüş.

Karakteristik ritm motiflerine gelince,

a) Başlangıçın görkemli olmasını sağlayan motif.

1)

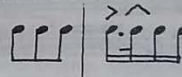

2)

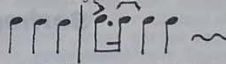

Her ikisi de aynı şekilde icra edilirler. Bu ritmin ilk notası daima üzerine basarak çalınır. Bazılarında ise 3/8(3/4)'lük bir girişle başlanır. Bu 3/8(3/4)'lük ritm 2/8+2/8+2/8+(3/8)'lik kalıbı veya 2/4+2/4+2/4+(3/4) kalıbında kullanılan son 3/8 veya 3/4'lük kısımıdır.

ÖRNEK:

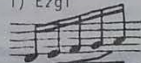
veya

Bu giriş motifinden sonra, daha önce söylenen biçimde ezgiye devam edilir.

b) Bir diğer motif, soru cevap şeklinde olan cümlelerin soru kısımlarının sonunda bulunan 3/8 veya 3/4'lük kısımda görülen ritm ve ezgilerdir.

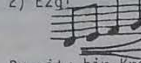
1) Ezgi

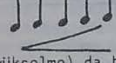
Ritm

2) Ezgi

Ritm

Bu ritm bir Krecendoyu (yükselme) da beraberinde getirir.

c) Cümle sonlarında görülen 3/8'lik veya 3/4'lük nota değerlerinin de zeybeklerde önemli bir yeri vardır.

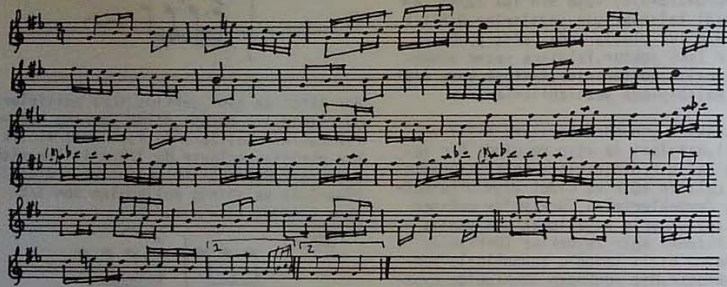

veya

Kına Sirtosu

(kaynak: M. Ali TATLIVAY)

Sarhoş Zeybeği

(kaynak: GÜLFERİLER)

Zeybek

(kaynak: Derviş GOKAYDIN)

Bu ritimler de kendi içlerinde bir dekresendo ve kreşendo oluşturlar.

veya

Bicim yönünden ele aldığımızda ezgilerin en az üç bölümden oluştuğunu söyleyebiliriz. İlk kısım Modun (makamın) alt seslerinde ve ikinci kısım sanki üçüncü kısma soru sorar biçimindedir. Üçüncü kısım ise birinci kısmın aynısı veya benzeri, aynı zamanda da ikinci kısma karşı bir cevap niteliği taşır.

Bizim yaptığımız araştırmalarda kaynak kişilerimizden kaydettiğimiz zeybekleri sıralayacak olursak,

- 1- Sarhos Zeybeği -(Bu zeybeğe Gofto, Kesme ve Kadın Zeybeği de dendi.)
- 2- Abdal Zeybeği
- 3- Abohor Zeybeği
- 4- Erkek Zeybeği -(Buna Anadolu Zeybeği de dendi.)
- 5- Zeybek 1 (İncirli'den)

Mendiliyle oynayan bir teyze. (Avğurus/Esentepe)

- 6- Zeybek 2 (İncirli'den)
- 7- Zeybek 3 (Luricina-Akıncılar'dan)
- 8- Zeybek 4 (Cemil Demirsipahi'nin kitabında İzmir Zeybeği-2 diye geçer. Mahmut İslamoğlu ve Yılmaz Taner'in kitabında Kıbrıs Zeybeği diye geçer).
- 9- Zeybek 5 (Cemil Demirsipahi'nin kitabında İzmir-Soğukkulu Zeybeği, İstanbul-İzmir Zeybeği-3 diye geçer.

Zeybeklerimiz üzerinde yaptığımız araştırmalarda bazı ilginç saptamalarımız olmuştur. Örneğin, Abdal Zeybeği diye bilinip çalınan ve oynanan zeybeğimiz Cemil Demirsipahi'nin kitabında "Kordon Zeybeği" isimli zeybekle büyük benzerlikler gösteriyor. Abdal Zeybeği Kıbrıs'lı Rumlar tarafından "Abdaligo" adı altında ve aynen çalınıp oynanmaktadır. Diğer yandan Abohor Zeybeği olarak bilinen zeybeğimizin bir cümlesi (ezginin bir bölümü) Türkiye'de Selim Sırrı Zeybeği veya Sarı Zeybek adıyla bilinen zeybeğin bir cümlesiyle benzerlik gösterir. Ancak geriye kalan bölümleri hiç benzeşmemektedir. Sayın Y. Taner ve M. İslamoğlu'nun "Kıbrıs Türküleri ve Halk Oyunları" adlı kitabında Kıbrıs Zeybeği adıyla derlenen zeybeğin son iki cümlesi, baştaki cümlelerle karakter yönünden pek benzeşmiyor. Bu cümleler bizim saptadığımız Zeybek 3'ün bir bölümü olarak karşımıza çıkıyor.

Bir başka nokta da yine Sayın Y. Taner ve M. İslamoğlu'nun kitabının arka bölümünde "Rumlar'ın bizden aldığı parçalar" diye gösterilen iki ve dört numaralı zeybeklerle ikinci Arabiye'nin ezgilerini bizim araştırmalarımızda bilen, çalan veya hatırlayan çıkmamıştır. Erkek Zeybeği olarak bildiğimiz ezgi için yaptığımız araştırmalarda da bazı ilginç saptamalarımız olmuştur. Bu ezgiyi sadece Eydimli Mustafa dayı ve kardeşi aldı. Ezginin kendisi karmaşık bir yapı göstermiyor ancak diğer tüm kaynak kişilerimiz tarafından ne bilindi ne de hatırlandı. Bu ezginin bazı cümlelerinin benzeri sadece bir kaynak kişimiz (İncirli'de) tarafından çalınmıştır. Bu ezgi konusunda kaynak kişilerimizden Mehmet Ali Tatlıyay şöyle demiştir, "Bu ezgiyi ben bugüne kadar hiçbir yerde ne duydum ne de rastladım. Bu zeybeği sadece Eydimli Mustafa dayı çalarmış. Kendi uydurduyu herhalde".

Zeybeklerimizin karakterinin erkekçe, neşeli ve orta hızda olduğunu daha önce

Abohor Zeybeği

(kaynak: Derviş GÖKAYDIN)

Abdal Zeybeği

(kaynak: Derviş GÖKAYDIN)

Notaya Alan: Ali HOCA.

söylemistik. Genellikle tek kişi veya iki kişiyle oynanır. Oyuna başlamadan önce oynayacak kişi önce "ısınmak için" dediği bazı hareketler yapar. Ancak birinci zeybeği oynadıktan sonra ikinciye başlamadan yaptığı ısınma hareketleri daha az oluyor. Zeybek ezgisinden önce calınan kısa bir taksim bölümüyle ortaya çıkan oyuncu, önce ellerinin parmak uçlarını yere değdirir, sonra yukarı kalkar ve bir daire oluşturacak şekilde hareket ederken parmak uçlarını dudaklarına götürür. Daha sonra ayaklarını dizlerinden arkaya doğru kırarken bu kez parmak uçlarını vücudunun arkasında ayak topuklarına değdirir. Sonra yine parmak uçlarını dudaklarına götürür. Bu hareketler bir kaç kez tekrarlandıktan sonra kısa bir an hareketsiz duran oyuncu müzikle birlikte birlikte oyuna başlar. Halk oyunlarımızın karakterini belirleyen temel figürlerden bir tanesi olan "Ayak Silkme" figürü tipki tüm oyunlarımızda olduğu gibi zeybeklerde de bolca kullanılan bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu figürde temel olan, genellikle sağ elle ya sol vada sağ ayağın üst-yüzüne sanki toz silkelermiş gibi elin tersiyle vuraktır. Bu hareketle bacak vücudun önünde olabileğince yukarıya kaldırılarak sağ elle bulurken sol el omuz hizası üzerinde avuçlar açık ve gerçin bir pozisyondadır. "Ayak Silkme" figürünün ikinci biçimi yine genellikle sağ elin, sağ ayağın topuk kısmının dış yüzüne vurularak yapılmaktadır. Bu hareketle vurma bir sekme figürünün arkasından yapılmaktadır. Sağ bacak dizden arkaya doğru kırılır ve sağ elin vücudun arka-sağ yanında buluşur. Bu hareket sekme figürünün ardından geldiği gibi bir de el çırpma figürünün ardından da yapılabilir. Kollar kırılmadan önce vücut arkasında bir kez, sonra vücut önünde bir kez el çırpıldıktan sonra sağ elle sağ ayak topuğuna bir kez vurularak figür tamamlanıyor. "Ayak Silkme" figürü diye isimlendirdiğimiz bu figür yukarıda sözünü ettiğimiz biçimiyle Kıbrıs Türk halkı arasında hemen hemen bütün kaynak kişilerimiz tarafından bilinir, yapılıyor. Bu figürleri aynen Kıbrıs'ın Rumlar'da yapmaktadır. Bunun yanında Yunanistan'da oynanan oyunlar arasında bu figürün yapıldığına dair buğüne kadar yaptığıımız araştırmalarda herhangi bir ipucuna rastlayamadık. Bunun yanında Türkiye Halk oyunlarında da buğüne kadar izleyebildiğimiz arasında bu figüre rastlamadık. Bu figürün daha çok bir Balkan ülkesi olarak görebileceğimiz Macaristan'da yapıldığına

dair konuyla ilgilenen bazı kişilerden bilgiler almış olmamıza rağmen kesin birşey söyleyemiyoruz. Araştırmalarımızı tamamladığımız anda bu konuya yeniden el atacağız.

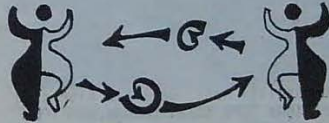
Zeybeklerimizin oynanışı sırasında oyuncuların şu hareketleri yaptıklarını gördük.

1-

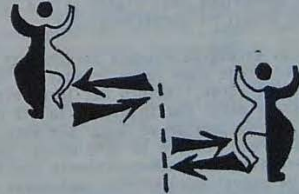
Daire oluşturacak şekilde yer değiştirme ve bu arada figürlerini yapma.

2-

Daire oluşturacak şekilde yer değiştirirken oyuncu kendi etrafında bir dönüş yaparak daireyi tamamlıyor.

3-

Oyuncu bu kez düz bir çizgi izleyerek hareket ediyor ve figürlerini yapıyor. Sonra geri geri giderek harekete başladığı noktaya dönüyor.

(Sürecek)

anı - belge

Yakın Geçmişteki Folklor Çalışmalarımıza Bakış

MUSTAFA SERDENGEÇTİ

"Halkoyunları, halkın malıdır. Devleti yönetenlerin değil, halkın iradesiyle oluşur."

"Halkoyunları, birliğin, beraberliğin temsidir. Ancak, yalnız savasta cephede değil, barışta ekmeğe yemede de."

Halkoyunları, Kıbrıs'taki gelişmesi konusunda, geçen sayıda 1956-1963 yılları arasındaki çalışmalardan söz ettim. Bu sayıda ise 1964 yılı sonrası çalışmaları aktarmaya gayret edeceğim.

1963 Aralığı Kanlı Noel ile Kıbrıs'ta her tarafında Türk halkı çocuğu, genci ve yaşlı ile Mücahit Ordusunda görev alarak Ulusal Mücadeleye katılıyordu. Öğrenciler, gündüz okulda, gece ise mevzilerde görev yapmaktaydı. Ada'nın çeşitli bölgeleri arasında seyrüsefer yapılmıyordu. Böyle bir durumda, okullarda başlayan Halkdansları çalışmalarını 1964-68 yılları arasında sekteye uğradı. 1965 ve sonrasında okul olarak yalnız Türk Öğretmen Koleji'ni görebilmekteyiz.

İşte, bu sıralarda, Mustafa Serdengeçti'nin liderliğinde onun yakın arkadaşları ve yetiştirdiği öğrencilerinin katıldığı bir Halkdansları ekibi oluştu. Kıbrıs'ta ilk defa okul dışında, amatör ve özgür bir ekip. Çok kısa sürede yetişen bu ekip ulusal günlerin, Fenerlaylarının, Mücahitlerin çeşitli eğlence ve sosyal gecelerinin, toplumdaki bir çok sosyal gecelerin değişmez ekibi oldu.

O yıllarda, Halkdanslarına gönül veren, sayıları 7-8'i geçmeyen gençlerin, makam koltuk beklemeden, fedakârca çalışıyor, gece gösteriden döndükten sonra ise mevzideki nöbetlerine dönüyorlardı. Bu ekip, Lefkoşa'da 1967 Nisan'ına kadar fırtına gibi esti. O coşkuyu, heyecanı bugün görmek çoğu kez

1960'lı yılların Halk Dansları Ekibinden bir görüntü.

mümkün değil.

Oynanan oyunlar bazen Zeybek oyunları, bazen de Bar oyunları oluyordu. Kapalı alan gösterilerinde, giysi değiştirilerek her iki tür oyunlar da oynanıyordu.

Bu ekibin değişmez elemanları, Mustafa Serdengeçti, Mehmet Levent, Erbil Münür, Fikret Ahmet, Murat Serdengeçti ve Zeki Kiremitçioğlu. Bazı gösterilere Tansu ve Kansu Erccantan kardeşler de katılıyordu. Klârnet'de İbrahim Belevi, Davul'da ise Erdal Osman Ilıcan müzisyen ekibinin değişmez elemanlarıydı. Ekip hiçbir taraftan yardım almıyor, giysilerini her eleman kendisi karşılıyordu.

Elemanlarının bir kısmının yüksek öğrenime gideceği nedeni ile 1967 Nisan ayında Lefkoşa Türk Lisesi salonunda düzenlediği bir veda gösterisi ile faaliyetine son verdi. Bu şölen, halkoyunları, halk müziği ve şiirlerden oluşuyordu. Osman Karabulut ve arkadaşlarının halk müziği ekibi şölene misafir olarak katılmışlardı. Oyun aralarında

yetenekli ekip elemanları tarafından oyunlarla ilgili şiirler okunmuştu. Şölenin dekorları, Selimiye Camii'nden alınan yüzyıllık kocaman halıların panolara asılmasıyla oluşmuştu.

0 yıllarda, Lefkoşa'da faaliyet gösteren Topel Kültür Derneği'nden de sözetmek gerekir. Tiyatro, Müzik, ve Halkoyunlarında faaliyet gösteren gruplar bu dernek çatısı altında zaman zaman bir araya gelerek gösteriler düzenliyordu. Düzenlenen gecelerde, tek veya iki perdelik güldürü Tiyatro oyunları oynanır, Türk Halk, Türk Sanat ve Batı Müziği sunulur, Halkdansları oynanırdı. Derneğin düzenlediği gösterilerde görev alanların sayısı 70-80'in üzerindeydi. Bu dernek de 1965-67 yılları arasında faaliyetini sürdürdü.

1967 yılında Mustafa Serdengeçti, Türkiye'ye yüksek öğrenime gidiyor, Erbil Münür ise Öğretmen Koleji'ne öğrenci oluyordu ve böylece koleje güç katıyordu.

1968 yaz tatilimde, Kıbrıs'taki Birleşmiş Milletler Barış Gücü tarafından Türk ve Rum Halkoyunları ekiplerinin gösterilerinden oluşacak bir gece düzenlendi. Bu geceye Kıbrıs'taki diplomatik çevreler davet edilmişti. Gösteri, Lefkoşa'da Körlük okulunun açık hava tiyatrosunda yapılacaktı. Bu geceye, Türk tarafından ekip derlemek üzere Marif Dairesinden Üzalp Gümüş görevlendirildi. Bu gösteriye, Türk toplumu temsilen Sabahat ve Günay hocanımların yönetiminde Lefkoşa Türk Kız Lisesi ekibi ve Mustafa Serdengeçti ile Erbil Münür, Vasfi, Ali, İlker ve Bayram'dan oluşan Öğretmen Koleji elemanları katıldılar. Davul'da Erbil Osman, Klarinet'de Aytaç Çağın, İbrahim Belevi görev aldılar. Lefkoşa Türk Kız Lisesi ekibi kız oyunlarından oluşan bir gösteri, erkek ekip ise Van ve Erzurum yöreleri oyunlarından bir demet sunuyordu. Kız-Erkek alaca oyun oynatmayı bir türlü kabul ettirememiştim.

Bu gösteride, Türk ve Rum ekipleri ilk defa karşı karşıya geliyordu. 1964 olayları sonrasında Türk ve Rum ilk defa böyle bir sosyal ve kültürel gecede bir araya geliyordu. Bu gösteriye çok önem veriyorduk. Buna göre en iyi şekilde hazırlandık. Zaten elimizdeki ekip Kıbrıs'ta tek ekipti. Onu en iyi yapmak çalışmamıza kalıyordu.

Rumlar, karşımıza Kıbrıs Halkoyunlarını oynayan ekipleri ile çıktılar. Karşılamalar,

Orak, Mendil, Bıçak, Elek oyunlarını ve Sirtoları oynadılar. Çok güzel, çok yetişkin bir ekiple o gösteride yer aldılar. Giysilerinin den müziklerine, elemanlarının yetişkinliğinden ekiplerinin rahatlığına devletin maddi desteği ile donanmış oldukları daha ilk görüşte belli oluyordu. Rumlar, Kıbrıs Halk Oyunlarını oynarken biz daha o yıllarda Kıbrıs Halk Oyunlarından habersiz (veya ilgisiz) Türkiye Halk Danslarını oynuyorduk. Rum ekiplere, hükümetleri ellerini uzatmış, desteklemiş, Kıbrıs oyunlarının derlenip düzenlenmesini sağlamıştı.

Topel Kültür Derneğinin gösterilerinden.

Biz ise, birkaç kişinin canla başla, binbir güçlkle, kan-ter-toz içinde, oyunda giydiği giysiyi, erittiği ayakkabıyı kendi parasıyla yaparak, gösteri sırasında 3-5 alkış alıp ondan sonra horlanarak, fakat yılmayarak istekle çalışması sonucu Halkoyunları faaliyetini sürdürüyordu. Ne devlet, ne hükümet desteği vardı. Ne yazık ki, bugün dahi, birçok memleket çocuğunun olusturduğu ve ülkeye b alanda hizmet vermeye gayret eden derneklere, sanki onlar, bu memleketin çocukları değilmiş gibi devlet eli ve desteği uzarmamak. tadır. Östelik, devlet yöneticilerinin bencil tutumlarıyla toplum dışına itilmek istemektedirler.

0 gün de fukara bir ekip olmamıza rağmen Rum ekibi karşısında yenilmedik ve gösterimizi çok başarılı olarak sunduk...

Halkoyunlarına gönül verenlere selâm ve başarı dilekleriyle bu sayıdaki yazımı sona erdiriyorum. Gelecek yazıda 1972 yılı ve sonrası gelişmeleri anlatacağım.

Hoşçakalın değerli okuyucular.

Halk Sanatları Derneği (HAS-DER)

ERTAN OSMAN

1977 yılında kurulan Halk Sanatları Derneği çeşitli nedenlerden dolayı 1981 yılı içerisinde etkinliklerine ara verip 1982 yılı Ocak ayında yeniden faaliyete başladı.Yeni bir anlayışı "Bilimselliği" kendine esas alan, Halkbiliminin kaynağını kitaplarda değil halkı arasında arayan dernek, sürekli kendini üreten ve özverili çalışmaları ile ileriye giderek,atılımlar yaparak halkımıza iyiyi,güzeli ve doğruyu sunmaya çalışmıştır.

Bu amaçla yola çıkıp,köylere araştırma-derleme gezilerinde bulunmuş ve Halkbilimi konusunda onlarca kitap yazacak sayıda bilgi birikimi sağlamıştır. HAS-DER bugüne kadar örgütsel olarak halk bilimi alanında araştırmalar ve derlemeler yapan tek örgüt olmuştur.

Halkbilimi'nin sadece halk dansları

olmadığının ve halkbilim ile sanatın ilişkisinin bilinci ile dernek birçok sanat dalıyla daima ilişki ve dayanışma içerisinde olmaya özen göstermiştir. Bu nedenle dernek içerisinde Halk Dansları kolu yanısıra Müzik ve Tiyatro kolları da kurulmuş ve kendi dışındaki resim,yazın v.b. sanat dalları ve sanatçılarla ilişki içerisinde olmuştur.

CALISMALAR:

ARASTIRMALAR: Araştırma kolu,Kıbrıs Türk Halkbilimi konusunda son dönemlere değin süregelen bilimsellikten uzak tartışmalara son vermek,ortaya çıkarılmamış halkbilimi öğelerini ortaya çıkarmak ve halkımıza sunmak amacı ile oluşturulmuştur.Oluşturulduğu günden bugüne 30 kadar bölge ve köye giderek halk dansları, halk müziği,kırsal konut.maniler,deyis-

ler ve halkbiliminin diğer alanlarında araştırmalar yapmıştır. Araştırmalar bilimsel bir yöntemle sürdürülmekte, bulunan her türlü halkbilimi öğeleri kaset, teyp, video-bant, notlar halinde kâğıda ve fotoğraflara kavıt edilmiş ve edilmektedir. Toplanan bilgiler dernek arşivine kaydedilmekte ve gerekli konularda kullanılmak üzere saklanmaktadır.

HALK DANSLARI: Halk dansları çalışmalarını yetişkinler, yeni öğrenenler ve çocuk grupları olmak üzere üç grup halinde sürdürülmektedir. Yetişkin ve yeni öğrenen gruplarının çalışmaları haftada 4 gece, çocuk grubu ise haftada 4 gün öğleden sonraları çalışmalarını sürdürmektedir. (Su aşamada, yer sorunundan dolayı bu çalışmaların bir kısmı geçici bir süre için iptal edilmiştir).

HAS-DER Çocuk Ekibi bir gösteride

Çalışmalarda bilimsel bir yöntem izlenmekte, teorik ve pratik çalışmalar birleştirilmektedir. Çalışmalarda önceleri ısınma ve kültür fizik yapılmakta, figürlerin öğrenilmesi çalışılmaktadır. Daha sonraları ise oyunların öğrenilmesi sağlanmaktadır.

TIYATRO: Derneğin Kıbrıs Türk Halkı arasında, her geçen gün biraz daha yerini alması, dernek çalışmalarının çeşitlenmesini ve çoğalmasını gerekli kılmıştır. Tiyatro kolu kaybolmaya yüz tutmuş olan Kıbrıs Türk Kültürünü, gelenek, görenek, örf ve adetlerimizi iyi ve kötü yanları ile ortaya çıkarıp halkına sunmayı görev ve amaç edinmiştir.

Dernek içerisinde yeni bir kol olan Tiyatro kolu, öncelikle bir araştırma i-

cerisine girerek oyun seçmekte ve bunu sahnelemek için haftada iki defa çalışmaktadır. Her gösteri sezonu bir oyun sahneleyen tiyatro kolu, gün geçtikçe çalışmalarını arttırarak daha nitelikli oyunlar sergilemenin yollarını araştırmaktadır.

MÜZİK: Müzik kolu, Kıbrıs Türk halk müziğini derleme ve sunma uğraşı içerisine girmesinin yanı sıra, Kıbrıs'ta çağdaş müzik anlayışını da yaymak, Kıbrıs Türk halk müziğini çok sesli olarak hazırlamak ve bu alandaki boşluğu doldurmak için Oda Müziği Topluluğu ve korosunu kurdu.

HAS-DER Koro ve Orkestrası.

Halk Müziği Korusu, Kıbrıs Türk halk müziğinden derlenen parçaları konserler vererek halkına sunma ve benimsetme için çalışmalarını sürdürmektedir. Oda müziği topluluğu ise halk türkülerini klasik batı müziği aletleriyle seslendirmekte ve kendi halk dansları müziğimizi çok sesli olarak hazırlama yoluna gitmektedir.

ETKİNLİKLER:

GÖSTERİLER: Yaptığı araştırma, derleme ve çalışmalarını gösterilere dönüştüren HAS-DER, bu uğraşlarını halkına sunmaktadır. Halk dansları, halk müziği ve tiyatro kollarının özveriyle ve azimli çalışmalarıyla ortaya çıkarılan ürünler, kültürel etkinlik, festival ve anma günlerinin yanısıra, cesitli hayırsever ve yardım kuruluşlarının yararına ücretsiz olarak sergilenmektedir.

Yerel gösterilerin yanısıra yurt dışı gösterilerine de katılan Halk Sanatları Derneği,bugüne kadar "Ahi Evran Şenliği", "İzmir Uluslararası Folklor Şenliği" ve 81 yıl sonrasınd,ikinci çalışma döneminde "6. Uluslararası Marmara Folklor Festivali" ne katılmış ve ülkemizi temsil etmiştir.

HAS-DER 7'inci Uluslararası Marmara Folklor Festivalinde.

SERGİLER: Halk dansları,halk müziği v.b. derleyip sunmanın ötesinde folklorik ve etnografik malzemelerin toplanıp sergilenmesi yoluna da gidilmiştir.Kıbrıs Türk Kültürü her geçen gün yitip gitmekte,Kıbrıs Türk halkının bir boşluk içerisinde bırakıldığı,geçmiş kuşak ile şu anki kuşak arasında büyük boşluğun ve gençlerin içerisinde çıkıp geldiği yakın geçmişi, yasayış biçimini dahi bilmemesi göz önünde tutularak çalışmalar sürdürülmektedir.Köylere gidilerek folklorik ve etnografik değere haiz eşyalar (dokuma tezgâhı, çıkırık,saban,boyunduruk,sele ve sepetler,oraklar v.b.) toplanmakta ve sergilenmektedirler.

SEMPOZYUM PANEL VE KONFERANSLAR: Kıbrıs'ta gerek dernek ve kuruluşların ve gerekse de kişilerin araştırmalarını sunmak,bu araştırmaları yayınlamak amacı ile Halk Sanatları Derneği Sempozyum,Panel ve Konferanslar düzenlemektedir.

Bilimsel çalışmalar doğrultusunda araştırma yapan araştırmacılara,araştırmalarını halkımıza anlatma ve bu alanlarda tartışma ortamı yaratmak için her yıl Halkbilim Sempozyumu düzenlenmektedir.1983 yılından beri düzenlenmekte olan Sempozyumdaki bildiriler,derlenmekte ve kitap halinde basılmaktadır.

HAS-DER Folklor Seri Konferanslarında değerli hocamız Serif Baykurt konuşma yaparken.

Belli dönemlerde,belli konular üzerinde konferanslar hazırlayan Halk Sanatları Derneği'nin son "Folklor seri konferanslarına" Türkiye'den gelen folklor araştırmacıları ve derlemecisi sayın Serif Baykurt ile müzikolog sayın Bülent Alaner de katıldı.

Dayanışma gezilerinden.

DAYANIŞMA: Derneğimiz kendi dernek içi birlikteliği güçlendirmek,diğer dernekler ile ilişkiyi ve dostluğu artırmak,dernek elemanları ile aileleri arasındaki bağları güçlendirmek için belirli dönemlerde geziler ve çay geceleri düzenlemektedir.Bu gezi ve gecelerde eğlenmenin yanısıra,gösteri yarışma v.b. etkinlikler de yapılmaktadır.

Derneğimiz ayrıca diğer dernekler ile dayanışmasını artırmakta,onlara kıyafet, çalıştırıcı eleman,müzik v.b. yardımlar da yapmaktadır.

derleme

Nazım Destanı

HÜSEYİN RAKİBET

İÇERİĞİ

MELUŞA'NIN DAĞLARI
İŞLER AŞDI BAŞLARI
GURULMUŞ YAYA BENZER
NAZİM BEYİN GAŞLARI

ATLARA BINDIRDİLER
CEMALİ ÜLDÖRDÜLER *
OTOMOBİL YANMAYINCA
POLİS BİLDİRDİLER

NAZİM MAHGEMEYE GİRDİ
MEHMED SAI İH MURADA ERDİ
ÇİFTE PEİS OTURDU
NAZİM BEYE İDAM VERDİ

SAHAHLARA BAGDILAR
SUSDALARA BASDILAR
BİCARE NAZİM BEYİ
BAYRAM GONO ASDILAR

ASMADAN ENDİRDİLER
OTOMOBİLE BINDIRDİLER
MELUŞA'YA GETİRDİLER
KABRİNE ENDİRDİLER

GAHVE İŞDİM FILCANDAN
NAZİM İM GİDDİ CANDAN
NAZİM'İN ASILMASI
GİZGARDASI SULTAN'DAN

HAVALAR BULUT OLDU
ANNESİ YASA BOĞULDU
BİCARE NAZİM BEY
BİR AVUC TOPRAĞ OLDU.

* çalışmayınca

Bir akşam üstü meltem rüzgârında dinledim.İçerideki odadan gelen okşayıcı melodiler efektimiz olmuştü.

1910'larda, dediklerine göre Meluşa'nın (Kırıkkale) zengin Kambur'un oğlu Nazım'ı anlattı, bir ayağı cukurda eskiler.O eskiler ki,bizden daha dinc.

Kambur, yani Hasan Ağa 1900 başlarında yardımsever,merhametli ve yanında birçok insanın ekme çıkardığı, Şevki.Nazım,Derviş ve Sultan isimlerinde dört çocuğa sahip görkemli bir zenginmiş.

Birgün Kambur'un usaklarından Bali Cemali(1) angarya ödevini(2) yapmadığı için yakalanıp hapse atılınca, bu görev(usaklık) Bali Cemali'nin karısı tarafından yürütülmüş.

Bir gün,iki gün,üç gün derken Bali Cemali'nin karısı Cemile'ye, Kambur'un oğlu Nazım kötü gözle bakıp onu elde etmiş.

...ve yıllar öncesinde de geçermiş zaman.Bali Cemali çilesini doldurup çıkınca işin gerçeğini karısı anlatmış.O da karısına; "Sen merak etme bunun karşılığını onlara vereceğim" demiş. Ama nasıl? Bir civciv öküzün ayakları altında ezilmez miydi?.. Yürek ve iman olduktan sonra....

Vakti zamanında köyde öğretmenlik yapan Koççatlı genç Cemal'a Kambur'un kızını kaçırmak fikri geçmiş Bali Cemali'nin aklından.Kıza söylemiş ve bir gece,kus

ucurulmayan Kambur'un evinden,kızı Sul-tan damdan dama,duvardan duvara kaçırıl-mış.Tabii Bali Cemali beraberinde.

Evet, intikam saati gelip çatmış.Köyün Limni ova mevkiinde halen o günün yadığı bir dut ağacı Bali Cemali'nin öğretmene ka-çırılmak için tasıdığı Sultan'a nasıl sahip olduğunu anlatır.

Sonunda Sultan'ı Kocçatlı öğretmene tes-lim etmiş.Biz sapasağlam diyelim.Ama anla-tanlar yarım yamalak diyorlar.

Olay yankı yaratmış.Kocçatlı Eyüp Efen-di Kambur'un can dostlarındanmış.Sultan'a da darılmış yani.

Nazım ise kararını vermiş.Bali Cemali'yi öldürtecek.Bunun üzerine tüm anlatanların ısrarlı söyleşilerine göre gözü pek,meshur katil Köfünçeli Mehmet Salih çağırılmış.Bali Cemali'nin ölüm fermanı imzalanmış, defterinin dürlmesi için de kesin emir ve destek belirtilmiş.

Mehmet Salih tarafından kandırılarak Tremese'deki (Erdemli) bir düğüne götürü-len Bali Cemali'yle yenilmiş-içilmiş,oynan-mış.Köye dönüştü Mehmet Salih,Bali Cemali'nin sırtına bir iş için bir buğday torbası yüklemiş.Ardından da kafasına baltayla vurarak onu öldürmüştü.(18-12-1925)

Olay yerinden uzaklaşmak için Kambur'un sahip olduğu arabaya(3) Nazım'la birlikte binmiş,Kurtuluş kaçmakta.Ama araba bir tür-lü çalışmayınca Polis tarafından yakalanmış- lar.mahkemeye sevk edilmişler.

Kambur, şanına ve parasına güvendiği için düşünmemiş bile.Yargıcı yardımcısı Derviş E-fendi 40 lira karşılığında herseyi kapata-cağını belirtmiş.

Mahkeme anında cinayeti, Nazım kendisi-nin gerçekleştirdiğini belirtmiş.Yargıcı ise sabıkalı Mehmet Salih'in tek katil olabile-ceğini,sucu Nazım'ın üstüne almakla diren-mesi halinde kalemi kırabileceğini söylemiş.

Nazım,babasına ve kendisine güvenmiş,di-renmiş.Sessiz mahkeme salonunda beraat ka-rarı beklenirken kırılan bir kalemin sesi duyulmuş.Bayram günü de Nazım asılmış.Onu asan cellat (Mağusalı eski bir restoran sa-hibi olduğunu söylediler) onun çok yakışık-lı olduğunu asmaya acıdığını söylemiş.Ce-

set köye getirildiğinde yüzündeki ifade cap-canlı,hayat doluymuş.(1926 başlarında)

Nazım gömülmüş ama ardından ailesinden kimse ağlamamış, Kambur'un "Düşmanlar oh ceker sonra" demesi üzerine.

Ancak,bir hafta sonra yaslı ve bahtsız Baba Kambur, Kambur'un ardına bir hafta son-ra da üçüncü oğlan Derviş ölmüştü.

Daha sonraları Sultan evlenip,malının çoğunu satıp Ankara'ya yerleşmiş.4-5 yıl oku-bir geçmiştü ölüm haberini duymuştuk.

Olayın anlatıldığı kahveden başımı bi-raz Güneybatıya çevirdim.Okalıptüs adaçları arasında ikisinin de mezarlarını seçebiliyo-rum...Nazım ve Bali Cemali...

Hava karardı.Eve dönmeliyim.Rüzgârın yö-nü iskele'den taraf bu Ağustos akşamı.Uyu-mağa korkuyorum. Korku, çocukça bir korku canım.

- (1) Bali Cemali : Öldürülen Cemal.
- (2) angarya : (anlatılana göre) 18 yaşını dolduran her er-kek,belli bir süre -bir hafta- köyünün imar iş-inde ücretsiz çalışma mecburiyetine haftzd.
- (3) araba : İkinci kıt'a,üçüncü di-zede belirtilendir.

değini

Halkbilimi ve Derneklerimiz

ERDİNÇ AKÜN

Geçen sayımızda genel anlamda halkbiliminden, bugüne kadar bu konuda neler yapıldı. bugün neler yapılıyor ve birtakım önerilerden söz etmiştim. Bu sayımızda ise bu alanda uğraş veren derneklerle ilgili özet bilgiler sunmak istiyorum. Tabii ki halkbilimi alanında uğraş veren tüm dernekler bunlar değil. Ancak bazı derneklerle ilgili bilgiler elimize zamanında ulaştırılmadığından onlarla ilgili özet bilgileri aşağıdaki tabloya dahil edemedik. Mümkün olduğu takdirde bundan sonraki sayımızda bu tablonun devamını sunmaya çalışacağım.

1- Derneğin İsmi: GOSAD (Güzelyurt Sanat Derneği)

2- Kuruluş Tarihi: 18 Ağustos 1983

3- Amacı: Kıbrıs'ta mevcut kültür değerlerimizi bulmak, halkımıza sunmak. Ölkemizde kültürümüze yönelik saldırılara karşı çıkarak alternatif çalışmalar yapmak. Kıbrıs'ta Kıbrıs insanının, Kıbrıs Türkünün öz değerlerinin yok edilerek "dejenere" bir toplum oluşmasını engellemek, kendi değerlerine sahip çağdaş anlayış ve düşünüşle donanımlı bir insan yaratımına katkıda bulunmak.

4- Faaliyet Kolları: Kuruluşunda olabildiğince her sanat dalıyla ilgilenmeyi amaçlayan derneğimiz bugüne değin ağırlıkta tiyatro ve halk sanatları dalında uğraş veriyor. Üç oyunu sahneleyen dernek, halk sanatları dalında oyunlar konu-

sunda belli bir yere gelmiştir. Bu yıl araştırma konusunda daha verimli çalışmalar yapılmaktadır.

5- Halka Dönük Etkinlikleri:

- Tiyatro
- Halk Dansları Gösterileri
- Sempozyumlar
- Güzelyurt Kültür Sanat Senlikleri
- Ortaokul ve Liselere yönelik ücretsiz ders verme.

6- Devamlı Çalışma Yeri: Geçtiğimiz gün-

lere kadar yoktu. Şu anda Kültür Bakanlığının vermiş olduğu Kilise tamir edilmiş. Tamir sonrasında çalışma yeri sorunu büyük ölçüde giderilmiş olacak. Dernek kuruluşundan sonra hep çalışmalarını okul avlularında, çıkmaz sokaklarda sürdürmüştü.

7- Eleman Sayısı:

- Halk Dansları Büyüklere 30 kişi
  - Halk Dansları Küçüklere 80 kişi
  - Tiyatro : 20 kişi
- Toplam : 130 kişi

8- Bir Yıl Boyunca Sunduğu Ortalama Etkinlik Sayısı:

Bu seneden seneye değişim göstermektedir. Ancak şu şekilde sıralayabiliriz.

- a) Toplu bir etkinlik programı olan Güzelyurt Kültür Sanat Şenlikleri.
- b) Güzelyurt halkına iki kez halk dansları ve kısa skeçler sunuluyor.
- c) Üç oyun bütün büyük yerleşim merkezlerinde sahneleniyor.
- d) Çağrıda bulunan kulüp, kuruluş ve köyler yararına gösteriler.

9- Katıldığı Uluslararası Etkinlikler:

KKTC'de yapılan uluslararası Halk Oyunları Festivali. Ayrıca uluslararası olmasa da büyük önem taşıyan 1. Halk Oyunları Yarışmasında derece almış bir dernek GOSAD.

10- Devlet veya Herhangi bir Kurulustan Mali Destek Görür mü? Görürse Kimden?

Sürekli bir mali destek yok. Zaman zaman belli kuruluslardan ve halk-tan bağış yapılmaktadır.

GOSAD bir gösteri sırasında

- 1- Derneğin İsmi: Girne Gençlik Kültür Sanat ve Spor Derneği
- 2- Kuruluş Tarihi: Aralık 1985
- 3- Amacı: Toplumun ekonomik, sosyal, sportif ve kültürel değerlerine sahip çıkmak, bu amaçta uğraş vermekte olan derneklerle iyi ilişkiler içerisinde olmak dayanışmayı pekiştirmektir. Amaçlarımız doğrultusunda yabancı ülkelerdeki kültür, sanat örgütleri ile ilişki kurmak, ülkemizin kültür ve sanat etkinlikleri-

rini dış ülkelere aktarmak, uluslararası etkinliklere katılmak.

4- Faaliyet Kolları:

1- Şu anda yapılanlar.

- a) Satranç
- b) Halk Oyunları
- c) Masa Tenisi
- d) Şiir Sergisi
- e) Çocuk Korosu

2- Yapılması Düşünülenler.

- a) Tiyatro
- b) Halk Türküleri Korosu

Dernek aynı zamanda katılacak yeni elemanların ilgi duyacakları diğer kolları da oluşturacaktır.

5- Halka Dönük Etkinlikleri:

- a) Halk Oyunları
- b) Şiir Sergisi
- c) Koro
- d) Satranç
- e) Masa Tenisi

6- Devamlı Çalışma Yeri: YOKTUR.

Acık hava veya herhangi bir diğer örgüt binası. Bir bina sağlanması için yapılan bütün girişimler sonuçsuz kalmıştır. Bütün derneklerin kederidir bina sorunu. Şu anda halkoyunları çalışmaları bir kurulusun asfalt olan bahçesinde gerçekleştirilmektedir.

7- Eleman Sayısı: 60 Kişi

8- Bir Yıl Boyunca Sunduğu Ortalama Etkinlik Sayısı:

Aralık 1985'de kurulan dernek, Satranç(1), Halk oyunları(3), Masa Tenisi(1), Şiir sergisi(1), Koro(1) olmak üzere toplam 7 etkinlik gerçekleştirmiştir.

9- Katıldığı Uluslararası Etkinlikler:

YOKTUR.

10- Devlet veya Herhangi bir Kurulustan Mali Destek görür mü? Görürse Kimden?

HAYIR.

Folklor alanında Kullanılan Metod ve Teknikler

KANI KANOL

Geçen sayımızda alan araştırmalarında kullanılan araştırma tekniklerini üç ana başlıkta toplamıştık. Bu teknikleri sırasıyla ve olabildiğince özetleyerek açıklamaya çalışalım.

A- GÖZLEM TEKNİĞİ:

Çok çeşitli türleri olmasına karşın (Acık gözlem, Gizli gözlem, Yapay gözlem v.b.) folklor alan araştırmalarında genelde en yaygın ve güvenilir kabul edilen "Katılarak Gözlem Tekniği" kullanılmaktadır. Araştırmacı araştırma yapacağı topluluk arasına girerek çalışmasını sürdürür. Bütün tekniklerde geçerli olan kaynak kişilerin ve topluluğun güvenini, sempatisini, kazanamak araştırmacı için bir koldur. Araştırması yapılacak konuların birkaç kez gözlemlenmesi daha sağlıklı veriler elde edilmesini sağlayacaktır.

Gerek gözlem tekniğinde ve gerek diğer araştırma tekniklerinde araştırmacılar kişisel görüşlerini ve yorumlarını araştırma verilerine kesinlikle katmamalıdır. Bu bir dürüstlük, bilime saygı ve yurtseverlik görevidir. Bunun içinde araştırma verileri ve toplanan bilgiler olduğu gibi kaydedilmeli, kişisel tahminlerle yanlış veriler ortaya çıkmasına olanak verilmemelidir.

B- GÖRÖŞME-SÖYLESİ TEKNİĞİ:

Derneğimizin gerçekleştirdiği birçok araştırmada kullandığı bir tekniktir. Önceden hazırlanan sorular, kaynak kişi olarak saptanan kişilere yöneltilerek yanıtlar bir ses-kasetine veya video-kasetine kaydedilir. Bu araştırma tekniğinde aşağıdaki noktalar dikkatlice ele alınmalı.

- Sorular araştırma öncesinde ve iyi-

ce düşünülerek hazırlanmalı. Önceki araştırmalardan elde edilen birikim, soruların sırasını, detayını ve anlaşılabilirliğini sağlamada en büyük yardımcıdır.

- Kaynak kişileri işlerinden alıkoymamaya özen göstermeli ve araştırmayı olabildiğince sessiz sakin bir yerde yapmalı.

- Araştırmacı her şeyiyle kişilerle uyum içerisinde olmalı, kılık kıyafet ve davranışlarında fazla abartmadan, kendini kaynak kişilere benzetmeli.

- Araştırmacı hiçbir zaman kendini topluluğa birşeyler öğretmek, akıl vermek zorunda hissetmemeli.

- Sorular olabildiğince ezberden sorulmalı ve araştırma olabildiğince doğal ortamı içerisinde gerçekleştirilmelidir.

Araştırma sırasında teyp veya video-teyp kullanılacaksa, araştırma öncesinde kaynak kişilere bu aletlerin ne işe yaradığı ve neden kullanılacağı iyice açıklanmalı ve araştırma bundan sonra başlatılmalı. Bu tekniğin başarıya ulaşması için soruların hazırlanışında izlenecek yöntem oldukça önemlidir. Araştırmacı anlamı açık, anlaşılır ve kaynak kişiyi sınırlamıyacak açık uçlu sorular hazırlamaya özen göstermelidir.

C- ANKET TEKNİĞİ:

Bu teknikten ayrı olarak veya birlikte kullanılabilen "Kılavuz Kullanma Tekniği"nden de söz etmek gerek. Özellikle derneğimizin araştırmalarında, sıkça kullanılan bir tekniktir. Gidilecek köy için önceden yapılan bir ön araştırma ile, söz konusu köyü iyi tanıyan, tercihen köyün yerlisi ve saygınlığı olan bir kişi veya kişiler **saptayarak**, araştırmaya gidilir. Bu kişiler yardımımıza zaman yitirmeden belli konuları hatırlayıp konuşabilecek yaşlılara gidilerek "Görüşme-Söyleşi" tekniğiyle araştırma yapılabilir.

Bu teknik özellikle gelişmiş ülkelerde çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Daha çok özel bir konuda geniş bilgi toplamak için yararlı olabilir. Önceden hazırlanıp, basılan soru kağıtları kaynak kişilere dağıtılır ve soruları yanıtlamaları istenir. Kaynak kişilerin okur yazar olmasını gerektirdiğinden sorunları büyük olmaktadır. Bu teknikte sorular ya posta ile kişilere gönderilir ve yanıtları geri göndermeleri is-

tenir veya yetişmiş elemanlarla kaynak kişilere gidilerek sorulara yanıtlar vermele-ri istenir. Kıbrıs'ta geçmişte folklor konusunda birçok kez denendiğini ancak hiçbir sonuç alınmadığını yaptığımız araştırmalardan öğrenmiş bulunuyoruz. Bu nedenle bu tekniğin ülkemizde sağlıklı bir şekilde kullanılabileceğine pek inanmıyoruz.

2- ÖRNEK OLAY METODU:

Bu metod "Gözlem" ve "Görüşme-Söyleşi" tekniklerinin birarada kullanıldığı bir metodur. Daha çok geleneklerle ilgili araştırmalarda kullanılarak oldukça iyi sonuçlar elde edilebilir. Araştırma yapılacak geleneğin konusuna karar verildikten sonra ki, bu bir sünnet, düğün, nisan, doğum v.b. olabilir, hangi köylere gidilebileceği araştırılır. Daha sonra ise bu köylerde gerçekleşecek söz konusu olaylar için araştırma yapmaya gidilir. Bir köyde tek bir olayı izlemek çoğu zaman araştırmacıyı yanılgıya düşürebilir. Bu nedenle birden çok ve olabildiğince değişik kültürel ve ekonomik yapılarda insanların gerçekleştireceği olayları izlemeye, araştırmaya çalışmak gerekir. Olay her zaman için doğal ortamı ve akışı içerisinde gözlenip olduğu gibi kaydedilmelidir. Bu arada "görüşme-söyleşi" tekniğiyle yeterince bilgi toplanmalıdır. Gerekirse aynı olay (örneğin sünnet) birçok kez araştırılmalı ve benzerlikler saptanarak bir genellemeye gidilmelidir. Zaman ve maddi açıdan büyük özveriler isteyen bu metod aslında en gerçekçi ve sağlıklı araştırma metodudur diyebiliriz.

3- YAZILI KAYNAKLARDA ARASTIRMA:

Her konuda değilse bile bazı özel konularda varolan verileri genişletmek veya doğruluğunu kontrol etmek için yapılır. Arşivlerden, daha önce yayınlamış yazı ve belgelerden masa başında yapılan bir araştırma metodudur. Sadece bu metodu kullanarak yapılacak araştırmalarda belli sentezlere varmak genellikle sağlıklı sonuçlar vermez.

KAYNAKÇA:

- ODTO- THT, "Türkiye'de Toplumsal bilim araştırmalarında yaklaşımlar ve Yöntemler Semineri."
K.S. GOLDSTEIN, "A. Guide Field Workers in Folklore."
NAİL TAN, "Folklor-Genel Bilgiler."

çeviri

Yunan Kaynaklarında Oyunlarımız: KARŞILAMA

Çeviren:

MEHMET BİRİNCİ

Değerli okurlar,

Çeviri dizimize dergimizin bu sayısında da devam ediyoruz. Çevirinin yapıldığı kaynak yine aynı: "Ted Pedrides, Greek Dances" - İngilizce. Çeviri dizimizin esas kaynağının halk dansları araştırmacılarına ve özellikle Kıbrıs halk danslarıyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacılara kaynak sağlamak olduğunu hatırlatarak, ve çeviri yapılan görüşlerin tamamen yazarına (Ted

Petrides'e) ait olduğunu, gerek benim gerekse HAS-DER'in Petrides'in görüşlerini benimsediğimiz gibi bir anlamın kesinlikle çıkarılmaması gerekliliğini yeniden vurgulayarak yazımıza geçelim.

"Bu, karşılıklı çiftler, veya iki kadın, veya iki erkek için bir dandır. "Karşılama" yüz yüze anlamına gelir, ve birçok Yunan çiftler danslarında olduğu gibi

(dansen) çift yaklaşıp üç ayak aralıkla birbirinin karşısında durur. El tutma yoktur. Eller gevşek bir şekilde yanlara doğru ve omuz seviyesinde açılır. (oyuncuların) her ikisi de diğerinin hareketini her zaman ters taraftan dengeleyebilmek için sağ ayakla başlarlar. Dansçılar La Conga adımıyla bir yandan bir yana, ve Scottische adımıyla ileri ve geri hareket ederler.

Dans, zeybekten (Zeybekiko) daha süratli olup 9/8 ölçüsündedir. Ritim 2,2,2,3 veya hızlı, hızlı, hızlı, yavaş olarak bölünmüştür. Karşılaşma, özellikle müzik süratli çalışıldığı zaman, "Seni karşılaşma oynatırım" anlamına gelen Yunan deyişimi "Tha Se kano na khorepsis"i yaratmış olan oldukça süratli ve yorucu bir dans olabilir. Bu ifade uygun anlam farklılıklarıyla, iki durumda kullanılır: "Benden istediğini elde edebilmek için önce benim havama göre dans etmelisin" veya "sana öyle bir dayak atarım, dans edersin" ve argoda da karşılaşma kelimesi yan kesicilerin birisine çarparak cüzdanını çalma yöntemini belirtmek için kullanılır.

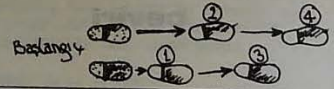
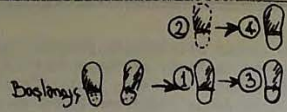
Başlama pozisyonu: Ayaklar yan yana eşiyeli karşılıklı

ADIM TEMPO LA CONGA ADIMI (ESAS ADIM) SAGA

1	Hızlı	Sağ ayakla sağa adım al.
2	Hızlı	Sol ayakla sağa doğru ve sağ ayağın önüne adım al
3	Hızlı	Sağ ayakla sağa adım.
4	Yavaş	Sol ayağı, dizini hafifçe kırarak sağ ayak boyunca sallat.

yukardaki dört adımı sola doğru ters ayak hareketleri ile tekrarla.

Esas adımı istenildiği kadar tekrarla. Zaman zaman sağa ve sonra sola doğru 1 ve 2. adımlar üzerinden dönüp 3. adımda dönüşü tamamlayacak şekilde döme hareketleri dahil edilebilir.

ADIM	TEMPO	SCOTTISCHE ADIMI İLERİ VE GERİ
1	Hızlı	Sağ ayak üzerinde öne adım al.
2	Hızlı	Sol ayak üzerinde öne adım al.
3	Hızlı	Sağ ayak üzerinde öne adım al.
4	Yavaş	Sağ ayakla küçük bir zıplama sol dizini hafif kırık.

Ters ayak çalışması ile aynı hareketi tekrarla. Sonra 8 adımlık bir dizi olarak öne, yerine, geriye doğru adım al. Böylece ilk dört adımda çiftler omuz omuza olacak, ve ikinci dört adımda birbirlerini geçecekler. Sonra tersi. Figür herhangi bir tarafa veya her iki tarafa da yapılabilir.

Scottische adım ileri doğru hareket ederek eşle karşıya gelmek için (4 adım) ve sonra da geriye hareketle eşten uzaklaşmak için (4 adım) kullanılabilir. Aynı zamanda bir "Do -Si-Do" figürü için de kullanılabilir. Örneğin iki dansçı birbirlerine doğru yürür, birbirlerinin etrafında sırt sırta döner ve tekrar geriye başlangıç yerlerine dönerler. Böyle bir figür 4 tane adımtarzi (16 adım) gerektirir. Eşlerin yer değiştirdiği bir geçiş figürü için de kullanılabilir. Bu da 4 tane adımtarzi (16 adım) gerektirir, 1 dörtlük buluşmak için ileri, 2 dörtlük bir yarımda-ire dönüş yapıp yine yüzüze olmak için ve 1 (dörtlük) geriye doğru birbirinden uzaklaşmak için.

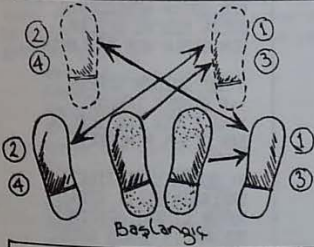
Kişinin eşle temasını gerektirenler dışında, kare ve karşılıklı danslarda kullanılan figürlerin çoğu bu dansla kullanılabilir. Genel olarak kullanılan diğer

figürler de Pas de Basque ve Scissors (makas) adım figürleridir.

ADIM	TEMPO	PAS DE BASQUE
1	Hızlı	Sağ ayakla sağa doğru bas.
2	ve	Sol ayakla sağa doğru sağ ayağın önüne bas.
3	Hızlı	Sağ ayakla geriye (ayağın başlangıç yerine) bas.
4	Hızlı	Sol ayakla sola doğru bas.
5	ve	Sağ ayakla sola doğru sol ayağın önüne bas.
6	Yavaş	Sol ayakla geriye ayağın başlangıç yerine bas.

Not: 6.adım 3.adımdan bir sayı daha uzundur.

Arzu edildiği kadar tekrarlar.

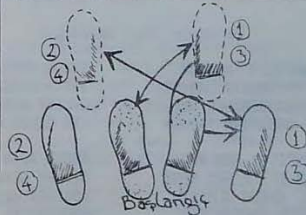

ADIM	TEMPO	SCISSORS (makas)ADIM
1	Hızlı	Sağ ayakla sağa adım alırken sol ayak hafif yerden kesik vaziyette sağın önünden geçilecek.
2	Hızlı	Sol ayakla sola adım alırken sağ ayak hafif yerden kesik vaziyette solun önünden geçilecek.

- 3 Hızlı Sağ ayakla sağa adım alırken sol ayak hafif yerden kesik vaziyette sağın önünden geçilecek.
- 4 Yavaş Sol ayakla sola adım alırken sağ ayak hafif yerden kesik vaziyette solun önünden geçilecek.

V.S.Not: 4.adım 2.adımdan bir sayı daha uzun olacak Bunun dışında 1.ve 2. adımlar ile 3.ve 4.adımlar aynıdır.

Arzu edildiği kadar tekrarlar.

Kaynak: Greek Dances

by
Ted Petrides
Lycabettus Press
Revised edition 1980
Kolonaki
Athens

Çevirmenin notu:

"karşılama" sözcüğü Yunanca'da aynen kullanılmaktadır. Yunanlıların da oyunu Türkçe ismi ve anlamıyla oynamalarına rağmen çevirinin yapıldığı kitapta bunun nedenlerine ilişkin hiçbir açıklama yoktur. Halbuki geçen sayımızda çevirilen "Çiftetelli" de bu noktalar ele alınmaktaydı.

Manilerimiz

Sama

Derleyen: Zerrin Kocadağ
Ucal Erten

Derleyen: Ulus Beledođlu

GARANFILİM TABIRDA
HER İS VARDIR SABIRDA
ÜLDİRİĞ BERABER ÜLELİM
ÇİFT GOSUNLAR TABUDA

GARANFILİM MOR MENİ
VEREM ETTİN SEN BENİ
NASIL VEREM OLMAYIM
ELLERDE GÜRDÜM SENİ

YASEMİNİ DİZEYİM
SOKAK SOKAK GEZEYİM
DUYDUM YARİM ÜLMÜS
ZEHİR VERİN İÇEYİM

YASEMİNİM DİZİLDİ
GİZLİ İŞLER SEZİLDİ
GEÇME GÄPİMİN ÜNÖNDEN
YÖRECİĞİM EZİLDİ

KETER GÖMLEK İÇİ BEZ
ÇİFTTELİ YAR SEVİLMEZ
ÇİFTTELİ YAR SEVENİN
EBEDİ YOZO GÖLMEZ

KETEN GÖMLEĞİM ENSİZ
EDEMEM YARİM SENSİZ
İLÂN AGSİN GOYNUR
NASIL YATARSIN BENSİZ

AY AYANDIR VARAMAM
HALKA REZİL OLAMAM
AY BULUDA GİRERSE
BAĞLASALAR DURAMAM

BUGÜN AYIN ONUDUR
YOKUM BUĞDAY UNUDUR
EVLYE GÜNLÜ VERME
EVE GİDER UNUDUR

BUGÜN AYIN DOKUZU
GİZLÄR GEYER HOTOZU
DÖNYADA YÄĞÖRÜ BENİ
AHREDEDE YE TOPUZU

BUGÜN AYIN SEKİZİ
AŞAMADIM DENİZİ
YARIMIN YANAGINDAN
KAPAMADIM MERGİZİ

BUGÜN AYIN ONDURDU
GİZ SACIĞI KİM ÖRDU
ÖRDUYSE YARİM ÖRDU
GARANLIKTA KİM GÜRDU

AL GOYUN GÜZUSUNA
GAN GAYNAR BAZISINA
DAŞINAN DÖVÖNEYİM
ANNİMİN YAZISINA

GARA GOYUN GÜZULU
ARD AYAGI SİZİLİ
SİMDİ BENİM SEVDİĞİM
BAŞ DEFTERDE YAZILİ

KAYNAK: FATMA ARIF
YAS : 74 SERDARLI (CATOZ)
TARİH : 11.9.85

BAHÇALARDA ALTIN TOP
SEVERİM İNKARIM YOG
YOZBİN YEMİN EDERİM
SENDEN BAŞGA YARİM YOG.

AY DOĞAR AYAZLANIR
GÜN DOĞAR BEYAZLANIR
GELİN OLACAG GİZLÄR
HEM GİDER HEM NAZLANIR.

ARMUT GOYDUM SEPETE
YAR OTURUR TEPEDE
YENİLE BİR YAR SEVDİM
ŞAN OLSUN MEMLEKETE.

AY DOĞAR SİNİ GİBİ
SALLANIR SELVİ GİBİ
BÖTÜN CİHANİ GEZDİM
BULAMADIM SENİ GİBİ.

HASIR ALTI NEM ALIR
GART GİZLÄRİ KİM ALIR
ALIRSA FAKİR ALIR
ALMAZSA EVDE GALIR.

LEBLEBİ GOYDUM TASA
DOLDURDUM BASA BASA
BENİM YARİM ÇÖK GÖZEL
AZACIG BOYU KISA

KAYNAK: M.HASAN
YAS : 72 LİMASOL
İKAMETGAH: LEFKOSA

araştırma

Tezgâh

Kaynak:

Ayşe Kozovalı, Melatva, (75)
Kıymet Karadayı, Gönyeli, (65)
Rasiha Anıl, Turunçlu, (58)

NAİM ALPER
ENGİN ANIL

Ölkemizde 250 yaşında hala daha kullanılan tezgâhlar görülebildiğine göre onun varoluş tarihi mutlaka daha da eskiye dayanmaktadır. Genellikle kadınlarımız ve genç kızlarımız çeyizlerini düzmek, ailesine ekonomik olarak yardımda bulunmak için bu aletin başında çok dirsek çürümüşlerdir. Bunlardan biri olan Kıymet Karadayı'da (yas, 65 Gönyeli) 1. dünya savaşında askere giden kocası için şu türküyü yakmış tezgâhının başında.

Bak bak uçar kırlangıcı
Kanatları hıncahıncı
Beni yardım avıran
Kaybolsun avıç avıç,
başka bir defasında,
Yine Kara üzüm salkımı
Yar sen aldın aklımı
Eğil bir şeftali ver
Helâl etmem hakkımı.

Tezgâh başında işleyip de hayatını bundan ürün elde ederek kazanan kimselere "Çulha" denirdi. Çulhalar elbiselik, çarşaflık, pesdenir, pantolonluk kumaş, bez ve kilim dokurlar, bunları genellikle Lefkoşa'da kadınlar pazarında satarlardı. Elde edilen gelire yeniden üretim için gerekli malzemeler ev ihtiyaçları ve evde henüz evlenmemiş kızlar için çeyiz alınırdı. Tezgâhın kullanılması dönemi tarla işlerinin daha az olduğu Kıs dönemi idi.

Tezgâhta Tire, Hint ipliği, Kıvrak iplik, (çok ince olup kıvrılan iplik ki, çeyizler

genelde bunlarla işlenirdi) Yün, Bürüncük (Ipek) gibi temel hammaddeler kullanılırdı. Çok önceleri bunları herkes evde yaparken veya çarşıdan yerli insanların yaptığı satın alırken, daha sonraları ithal malı daha ucuz, daha güzel ve zahmetsiz iplikler kullanılmaya başlanmıştır.

Tezgâhta dokunan ve değişik özelliği olan bez çeşitlerine de biraz değinelim.

Alaca Bez: Pamuk ipliği tezgâhta normal olarak dokunurken ona desen kazandırmak için çeşitli miktar ve aralıklarda mekiğin içerisine genelde kırmızı, lacivert veya siyah iplik konulup atılırdı. Ortaya çıkan ürüne Alaca bez denirdi. Dokunan kumaşa desen tabii ki sadece mekiğe verilmezdi. Aynı zamanda altından çubuklatılırdı. (Çubuk: Bez üzerindeki çubuk şeklindeki desenler) Bu desen daha fazla çarşaf için kullanılırdı. Altından çubuklatmak için gelengenlerden çözekte belirli miktarda beyaz iplik çözülürken belirli miktar ve renkte de renkli iplik çözülmüş olurdu. Hem alttan hem de mekiğe çubuklatılınca kareli (damalı) desenler ortaya çıkardı. Mekikle atılan iplikler enine desenler, ipliğin çözümü sırasında katılan iplikler de boyuna desenleri oluşturdurdu.

Yedirme Çarşaf: Iplikler çözekte çözülürken onunla beraber tire de çözülürdü. (Mekikğin içerisine dokunacak esya giyim ve peskirse renkli iplik, çarşafsa beyaz iplik ko-

nerdu.) Bir çarşaf 16-17 arşın çözülmüş iplikten çıkar diyelim.Eğer yedime çarşaf yapılacaksa iplikle beraber çözülen tire 17,5 arşın çözülür.Dokunurken iplik başka,tire başka yere gamazlanır.Tire biraz daha bolca gamazlanmıştır.Dokunurken daha bol olduğu için daha fazla kullanılır.Ortaya çıkan ürün yedime çarşaftır.Gamaz,iki tarafı makas gibi açılmış 10-15 cm. uzunluğunda kamış parçalarıdır.Gamazlamak,iplikleri tezgâhın üst köprülerinden geçirip arkaya gamazlara bağlamaktır.

Çark ve Kelefe

Diğer çarşaf çeşitlerine geçmeden ipeğin elde edilme yöntemlerine bir göz atalım. Dolapta rengi sarı ve sert olarak elde edilen ipek Bürüncük adını alırdı.Genelde evde yapılan bir işlemler elde edilen ipek ise Gügül adını alırdı.İşlemi ise şöyleydi: Kelebekler kozalardan çıktıktan sonra küllü veya Sodalı suda kaynatılırdı.Daha sonra ahretti (Kirmen) de yün eğirir gibi eğirilip iplik haline getirilirdi.

İste Güğüllü çarşaf, gügül ipeğin diğer tire veya kıvrak iplikleriyle birlikte dokunulmasından elde edilirdi.

Bürüncük çarşaf diye adlandırılan çarşaf ise rengi daha sarı ve daha sert olan bürüncük ipeğinin dokunulmasından elde edilirdi.

Kilimler daha çok renkli corap ipliklerinin dokunulmasından elde edilirdi.Bu iplikler üzerine ince dilimler halinde kesilmiş renkli kumaşlar normal yöntemle dokunurdu.

Pamuk ipliği, ahretti veya kirmen ile eğirilir ve ilğıdırı sarılırdı. İlğıdırı: İki ucunda 8-10 cm'lik cubukları olan bir kamış veya tahta parçasıdır.İlğıdırı sarılan ipli-

ğe Kelefe denirdi.Kelefeleler daha sonra İlğıdırıdan alınarak Kecefe üzerine geçirilirdi.

Kecefe:Altan destekli sabit bir cubuğun eksenini Kelefedeki ipliğin ucu alınır ve çarkın üzerindeki gelemgen veya masıraya sarılırıldı. Gelemgenler 10-15 cm.uzunluğunda bir veya bir bucuk parmak genişliğinde kamış parçaları, Masıralar ise 5-6 cm.uzunluğunda serçe parmağı kalınlığında veya daha ince kamış parçalarıdır.Çarkın üzerinde bulunan iğin üzerine geçirilirler ve üzerlerine iplik sarılırdı.

İlğıdırı sarılan pamuk ipliği kecefeye geçirilmezden önce Haşillanırdı.Tire,bürüncük,gügül ve koyun yünü haşillamazdı.Sadece gügülün yapışmasını önlemek için dokunma esnasında yumurtanın beyazı sürülürdü. Hint ipliği ve kıvrak iplik de haşillanması gereken ipliklerdendi.

Haşıl mayasız ekme hamuruna denirdi.Bu hamur açılırken içerisine bol tuz katılırdı.Daha sonra saça pisirilir ve soğutulduktan sonra su içerisine yatırılarak yumuşatılırdı.Yarım saat kadar suda bekletilerek yumuşatılan hamur tekrar yoğrulur ve içerisine bolca su katılarak bulamac haline getirilir.İşte kelefelelerin bu bulamac içerisine atılarak iyice ovuşturulmasına Haşillama denirdi.İslak halde gelemgenlere sarılan iplik böylece sağlamlaşır,erimesi ve karışması önlenirdi.

Pamuktan yapılan bir diğer iplik çeşidi de Sömektir. Pamuğun en iyilerinden özel bir işlemler elde edilirdi.Bunu ahrettide bükme ve gerek yoktu.Çarkta gelemgenlerin takıldığı iğin üzerine sarılırdı. O sarılırken kendi başına bükülürdü.Daha sonra ilğıdırı sarılıp kelefe haline getirilirdi.

İplikler haşillanmadan önce boyanırdı. Bu da Lefkosa'da iplik pazarındaki boyacılar tarafından yapılırdı.İplikler tezgâha gelmezden önce çözülürdü.Bu çözülme üzerine 10-20 arası büyücek civi çakılmış bir kalas olan çözecek (çözgü) ve duvara belli aralıklarla çakılmış olan civiler yardımıyla olurdu.İplik sarılı gelemgenler,çözecek üzerindeki civilerin üzerine takılırdı.Her kaç tane gelemgen çözülecekse ucları bir arada tutulur.Gelemgenlerin miktarı tezgâhtaki tarağın alabileceği iplik sayısına göre belir-

lenir ve o sayıda gelemgen çözülürdü.40 çift (80 tek) iplikten oluşurdu.

Duvarda kazıklar arasında en alttaki başlangıç kazığına yakın çatal şeklinde bir dal parçası çakılıdır.Buna Gamaz derlerdi.Bir arada tutulup çekilen gelemgen uçları gamazın yanından geçerken çaprazlanır.Böylece ipliklerin birbirlerine karışması da önlenirdi.Duvarda karşılıklı çakılı kazıkların mesafesi sorun değildir.Ama aralarındaki mesafe daima bilinir.(8 arşın,10 arşın eğer yerleri uzunsa 20 arşın) Amaç ne kadar iplik çözüldüğünün bilinmesidir. Örneğin: Eğer 1 top bezlik çözülecekse bu 20 arşından olur.

Çözme: Gelemgenlerden gelen uçların bir araya getirilip tutturulduğunu söylemistik. Dügümlenen uc sağ en alttaki kazığa geçirilip tutturulur.Iplikler çekilir.Gamazda gelince gamazda ağızlanır.(Yani çaprazlanır) Burada ağızlanan iplikler sol en alttaki kazığın etrafında geçirilip oradan da sağda alttan ikinci ordan da soldan ikinci kazığa çekilir.En üst kazığa kadar çıkınca aynı yolla geri gelinir.ve gamaza gelince tekrar ağızlanır.Yine aynı yoldan yukarı geri gidilir.Bir çile ipliğin 80 tek iplik (40çift)

Çözecek (Çözgü) üzerine dizilmiş Gelemgenler.

olduğunu düşünürsek ve çözecek üzerindeki gelemgen sayısı 10 ise bu işlemi 4 yukarı 4 de aşağı olmak üzere 8 defa yapmak gerekecektir.(Gelemgen sayısı 20 ise 2 yukarı 2 aşağı olmak üzere 4 defa da tamamlayabiliriz.) Bir çarşaf yapmak için (ki en az 8 çileden yapılır) bu işlemi 8x(2x2) defa yapmak gereklidir.Eğer çarşaf yapılıcaksa ki bu genelde 18 arşından olur, o mesafeye bir işaret konur geri kalan ipler çözülmeye devam eder.

Kıymet teyze tezgâhı başında.

Iplikler dokunmak için artık hazırdır.Bunlar kargal halinde tezgâha götürülür.Ipliklerin birer uçları ilk önce kücüden daha sonra da taraktan geçirilir.Diğer uçlar ise köp rülerin üzerinden tezgâhın arka tarafına bağlanırlar.Buna gamazlama denir.Gamaz burda,duvara çakılı olan ve ipleri çözmeye kullanılmayan aksine 8-10 cm.uzunluğunda bir kamsı parçasıdır.Bu kamsı parçasının iki tarafı makas gibi açılmıştır.Eğer tezgâha 12 çile iplik geçirilecekse-her çilenin 80 tek (40çift) iplik teli olduğunu biliyoruz=bu durumda 960 adet iplik küçülerden ve taraklardan geçirilir.Her aradan çift çift geçirildiğine göre 480 yerden iplik geçecek demektir.Iplerin diğer uçları ise daha önce dediğimiz gibi tezgâhın oturak yerinin arkasına çamazanlar.Böylece iplerde gerginlik sağlanmış olur.

Küçüler: Tefenin arkasında ikişer çift kamsı arasına iplikten örülmüş kısımıdır.Dokunulacak eşyanın cinsine göre (örneğin,Kazmir dokunacaksa) iki çift kücü ve iki pedal daha eklenir.Pedalin birine basılınca küçülerden biri yukarı çıkar.Böylece dokuyan kişi ile tefe arasındaki ipliklerin arası açılır.Bu aradan mekik bir taraftan diğer tarafa (içinde masıraya sarılmış iplikle) atılır.Bu atılan iplik tefe aracılığıyla sıkıştırılır.Diğer pedala basılınca yukarıda olan küçüler aşağıya,asağıda olanlar yukarıya çıkar ve ara burada ters yönden açılmış olur.Bu defa da mekik diğer taraftan ilk geldiği tarafa atılır ve yine tefe vasıtasıyla sıkıştırılır.

Tarak: Tefenin iç tarafına yerleştirilmiş iplikleri birbirinden ayırmaya yarayan ince

kamıştan parçalara ayrılmış 4-5 parmak boyunda dokunacak bezin cins ve uzunluğuna göre daha uzun veya kısa olabilen parçadır. Tarağın her bir bölümü arasından iki adet iplik geçer.

Tefe: Üstten tezgâhın köprülerine iplerle tutturulan; alttan öne ve geriye oynayabilen içine tarağın yerleştirildiği ve mekiğin her geçişinden sonra dokuyucunun üzerine çekerek ipliği sıkıştırdığı parçadır. Tefe yukarıdan sıkıştırılmadığı takdirde ipliklerin üzerine düşüp ağırlık yapar ve tarağı sıkıştırır.

Köprüler: Tezgâhın enine bir kenarından diğer kenarına olan bağlama tahtalarıdır. Bunlar hem tezgâhı sağlamlaştırır hem de ipliklerin üstlerinden geçmesini sağlar.

Telleme: İpler köprülerden geçirilip kücü ve tefe hizasına gelince kücülere geçmezden önce çaprazlı olarak ikiye ayrılır. Yani ağızlanır. Çaprazlanan (ağızlanan) yerin iki tarafına kamış konur. Buna telleme derler. Bu kamışlar ise ağızlık kamışı olarak adlandırılır. Telleme hasıllama sırasında yapışmış veya rüzgârdan dolayı karışmış iplikleri ayırmak, kücülerden ve taraklardan takılmadan, kolayca geçmesini sağlamak için yapılır.

Ayşe Kozovalı (Melatya):Yollar kendisini cürümlüs,anc. tezgâhı...

Pahlı Taşı: Ozerinde delik bulunan bir taştır. Delik yerinden, ağızlanan yerdeki kamışlara bağlanan bir iple, kamışı çekip gergin tutmak için kullanılır. Aynı zamanda ağızlanan ipliklerin tefe ile aynı hizada tutulmasını sağlar.

Cumbar: Kemer biçiminde üzeri delikli bir demirdir. Delikler vasıtasıyla dokunmuş bezin üzerine göre ayarlanıp onu gergin tutmaya ya-

rar. Aynı zamanda bu gerginleşme sonunda bez tarakta büzüşüp kamış bölmeleri kırmaz. Cumbar her zaman için demirden değildir. Çeşitli bölgelerde tahtadan da görülmüştür.

Oturak: Tezgâhta tezgâhı kullanacak olan kişinin oturduğu yerdir.

Sarma: (Melatya, Turunçlu) Selmin: (Gönyeli) Ozerine dokunmuş bezin sarıldığı silindirik tahtadır. Aynı zamanda dokunmuş kumaşı da gerginleştirir.

Sarma eli (Melatya, Turunçlu) veya **Selmin eli**, El değneği (Gönyeli), Selmini döndürmeye yarayan hususi olarak eğilmiş koldur. Düz olanları da vardır.

Kargacık ve Kargacık Dili: (Melatya, Turunçlu); Makas ve Elmacıklar (Gönyeli); Kücülere tutan ve onlara bağlı iplerin üzerinden geçtiği onların aşağı ve yukarı çalışmasını sağlayan makara sistemidir.

Mekik: İçine masıra konularak dokunacak bezin ipliklerinin arasından geçirilen bir alettir. Mekiğin uç taraflarında kursunlar vardır. Bunlar mekik yere düşünce kırılmasını önler. Masıranın düşmemesi için ufak bir çivi onu tutar.

Ayakça (Pedal): Kücülerin alçaltılıp yükseltilmesine böylece iplerin açılıp kapanmasına yarayan kısımıdır.

Terece: Ayakçaların bağlı olduğu ipliklerdir. Ayakçalar bunlar vasıtasıyla kücülere bağlanırdı.

Ek Bilgiler:

Genelde iki ayakça ile çalışılırdı. Dört ayakça elbiselik kumaş dokumak için kullanılırdı. Buna çekmeli kumaş veya Kazmir derlerdi. Daha geniş dokunmasının yanı sıra 4 tel iplikten birtanesi yukarda kalırdı. Kopan ipleri tekrar birbirine tutturmak için tırnak-düğümü veya tedris-düğümü yapılırdı. Tedris-düğümde ula yeri belli olmaz. Kopmalarda eklenmek için hazır tutulan iplik parçalarına yardımcı iplikler denirdi.

Dokunan kumaşa mekikle desen verilirdi. Mekik üst üste fazla miktarda atılır ve kalınca enine bir çizgi (desen) olunca buna "Çıbcık", daha az miktar atılır ve daha ince bir desen yaratılınca da buna "Yavricık" denirdi.

araştırma

Zekeriya Sofrası

ÖCAL ERTEN — ZERRİN KOCADAL

Zekeriya Sofrası tek kelimeyle bir adak türüdür. Ancak Zekeriya Sofrasını diğer adaklardan ayıran en önemli unsur adağın gerçekleşmesinden sonra yapılabilmesidir. Bir diğer özelliği de adağın gerçekleşmesinden sonraki herhangi bir yılda "Berat Gecesin'den" "Ramazan'a" kadar olan süre zarfında yapılabilir olmasıdır.

Araştırmalarımızdan elde ettiğimiz bilgilere göre bu adet Kıbrıs'a Hz. Muhammed'in halasının (Hala Sultan'ın) geldiği dönemde Araplar tarafından Arabistan'dan getirilmiştir.

Zekeriya Sofrası adamak isteyen kişi, ilk önce bu sofraya katılmalıdır. Sonra adağını adamadan önce Müslümanlığın şartlarından biri olan "Abdest Alma'yı" yerine getirmelidir. Daha sonra Zekeriya Sofrasını yapan kişinin, kendisine vereceği mumu masa başındaki mumdan yakarak sofraya etrafında üç kez döner ve kırk bir çeşit yiyeceğin tümünden de yiyecek adağını adar. Sofra etrafında üç kez dönülürken sofranın özel duası olan "Zekeriya Duası" mevlitçi kişi tarafından okunur. Adağını adayacak kişi yanan mumunu söndürerek saklar. Adağı gerçeklesen kişi, kendi sofrasını yaptığı zaman sofranın başlayabilmesi için sakladığı mumu yakması gerekir. Ancak hemen burada belirtmeliyiz ki, Zekeriya Sofrasını adayan kişi eğer adağını adarken Mevlit ile yapacağına derse, sofranın başlayabilmesi için yakılan mumdan önce mevlitin mevlitçi kişi tarafından okunması gerekir. Sofra başladıktan sonra, bu sofrada bir isteğinin gerçekleşmesi için Zekeriya Sofrası adamak isteyenler, yanan bir mumdan kendilerine dağıtılan mumları yakarak "Adağın gerçekleşirse Zekeriya Sofrasını yapacağım" şeklinde adak adarlar. Adakları gerçekleşirse Zekeriya Sofrasını kurarlar.

Yaptığımız araştırmalardan Zekeriya Sofrasının kırk bir çeşit yiyecekten oluştuğunu ve bunlardan kırk tanesinin as, birtanesinin de yedek yiyecek olduğu saptanmıştır. Bu yiyeceklerin özellikleri, tümünde ateşte pişmemiş olmasıdır. Cerez tipi yiyecekler bu sofranın vazgeçilmez unsurlarındandır. Sofranın özel bir içeceği yoktur. Ancak içilecek içeceklerin hiçbirinde ateşte pişmiş olması gerekir. Ürneğin Kahve, Çay gibi içeceklerin içilmesi günahtır. Genel olarak yemek sırasında Limonata, Portakal suyu, Ayran ve süt gibi içecekler içilmektedir.

Zekeriya Sofrası adayan kişi sofrayı kurmak için kendi evini seçebileceği gibi 1. derecedeki (kardeş, teyze v.b) akrabalarının evinde de yapabilir. Lokanta, salon v.b. yerlerde sofraya kurulamaz. Sofranın yapılması maddi bakımdan adayana, hazırlamadaki emek bakımından ise adayanın dostları tarafından da olur.

Kaynak 1: Latife Nine
Yaş : 82 - Limasol
İkametgâh: Gazi Mağusa
Mesleği : Ev Hanımı

Kaynak 2: A. AHMET
Yaş : 76- Lefkoşa
İkametgâh: Lefkoşa
Mesleği : Ev Hanımı

Bir Yorgan Hikayesi

,HÜSEYİN RAKİBET,

Mesarya'nın şu baktırıcı Ağustos sıcağında, yağmura özlemle bakarken eskilerden bir yorgan hikayesi dinledik. Eskiler, anam babam yani,

Yorgan, biliriz hiçbirimizin vazgeçemediği bir çeyiz. Anlatıla anlatıla bitirilmeyen eski zengin ailelerin kızlarına 12-20 tane yorgan diktirip çeyiz olarak vermeleri halen söyleniyor. Ayrıca dikilecek yorgan sayısı, kız ailesinin zenginliği oranında değişmekteydi.

Düğünden 10-15 gün önce yorgancı gelir ve istenilen miktar kadar yorgan diker. Bundan sonra konu-komşu eve davet edilerek yorgan kaplamasına yardımcı olurlardı.

"Yorgan Geleneği" hususunda başlıca 5 adet inanış saptadık. Bunlar

- 1- Yorgan ipliği hiçbir zaman düğümlenmez
- 2- Verilen yorgan iğnesinin geri alınmaması
- 3- Yorganlar üzerinde bir oğlan çocuğunun yuvarlatılması
- 4- Kız anasının yorganlar üzerinden 2-3 adımda geçmesi
- 5- Oğlan anasının sırtına yorganların yüklenmesi.

Yorgan ipliği hiçbir zaman düğümlenmez. Yeni çift mutlu, anlayışlı ve düğümsüz bir hayat yaşasın diye.

Yorganları kaplayanlara verilen yorgan iğneleri kesinlikle geri alınmaz. Konu-komşu bu iğneleri göğüslerine takıp evlerine dönerler. Annemin anlattığına göre bu belli bir inanıştan öte bir tür "hak" veya "bahşim olsun" anlamını taşımakta.

Her yorgan kaplandıkça, üzerine kaplanacak yorgan getirilir. Böylece kaplaması tamamlanmış yorganlar üst üste bir durumdayken üzerlerine bir oğlan çocuğu yuvarlanır.

-- Bu nasıl bir yuvarlama oluyor? Takla filan mı attırıyorlardı yani?

-- Yog, dosdoğru işde orasdaki gadinna bir oğlan çocuğunu yorgannarın üstünde yuvarlar.

Devam etti annem: "Evleneceg gadinın ilk cocuğu oğlan olsun deyin".

Bütün bu olanların ardından, kaplandıkça üst üste yığılan yorganların üzerinden bu kez de kız anasının iki-üç adımda geçerek dualar okuduğu bilinir.

-- Ne gibi dualar yani anne? Kur'andan sureler de okur mu yoksa?

-- Yog işde, gızım gocasınan mesut, bahtiyar yaşasın gibi dualar okur.

En son işlem olarak kalan, yorgancı tarafından dikilip, konu-komşu tarafından kaplanan yorganların oğlan anasının sırtına yüklenmesi. Niçin mi?

Orada yorgan kaplamasına yardımcı olan bayanlar kendi aralarında (davul-zurna esliğinde -evde- olduğu söylenir) oynayarak, kaynananın sırtındaki yorganları bir bir alarak çeyiz kısmına yerleştirirlerdi.

-- Bu sırada çalınan belli şarkılar filan varmıydı, yoksa çalgıların aklına ne gelirse?

-- E vallahi geçmiş zamandır. İşde ne çalılarsa gadinna oynar, oynadık soğra da yorgannarı gaynannanın sırtından bir bir endirirlerdi.

Bundan sonra çeyiz tamam demektir. Düğünden bir hafta önce davul-zurnanın çalmasıyla köylü kız evindeki çeyizi yeni çiftin evine taşımak için davet edilmiş sayılır. Bu arada köy muhtarı kız çeyizinde ne varsa özel defterine not eder. Bu herhangi bir anlaşmazlıkta kazanılması gerekli bir hakkın belgesi niteliğinde olsa gerek. Çeyiz, taşıyanların zevkine göre yeni evde düzenlenir.

"Üff, şu Mesarya da ne sıcak. Ama mevsimler de çabuk, çok çabuk geçiyor yani.

Haberler

HİLMİ VUDALI

DERNEĞİMİZDEN HABERLER:

KKTC 1.Uluslararası Halk Oyunları Şöleni dolayısıyla 10 Temmuz 1986 gecesi, davetlilere Oda Müziği grubumuz kısa bir konser sundu.Şölenin 11 Temmuz gecesi gösterilerine de katılan Halk Dansları ekibimiz, gerek yabancı ekiplerden, gerekse de halkımızdan büyük ilgi gördü.

12 Eylül gecesi MESAD'ın düzenlemiş olduğu geceye halk dansları ekibi, 19 Eylül gecesi, Fransız Kültür derneğinin yabancılarla düzenlemiş olduğu gece de Tiyatro ve halk dansları ekipleri ile katıldık.

Turizm haftası kutlama törenleri etkinlikleri içerisinde OTEM Mezunları Derneği tarafından 27 Eylül gecesi Girne Kalesinde düzenlenen gösteriye, Tiyatro ekibimiz kına gecesini konu alan manilerden derlenmiş bir oyun ile, Halk dansları ekibimiz ise Halk danslarımızdan örnekler sundular.

"KKTC 1. ULUSLARARASI HALK OYUNLARI ŞÖLENİ" YAPILDI:

Eski Turizm ve Kültür Bakanlığının düzenlemiş olduğu şölen 10-17 Temmuz 1986 tarihleri arasında yapıldı.Şölene İspanya, İtalya, Polonya ve Türkiye ekiplerinin yanı sıra yerel dernek ve kuruluşlar da katıldı.

Geceleri Lefkoşa'da Yusuf Kaptan sahasında, Mağusa'da Salamis Harebelerinde, Lefke'de Soli Harebe Terinde, Girne'de Kale içinde ve Güzelyurt'ta Park Meydanında yapılan gösterilerin yanısıra gündüzleri de yol gösterileri yapıldı. Gösteriye yerel ekiplerimizden farklı farklı ekipler katılmıştır.

Yürüyüş ve gece gösterilerine Lefkoşa'da, Gönyeli Sanat Birliği ile Halk Sanatları Derneği, Girne'de Girne Sanat Derneği ile Girne Belediyesi halk oyunları ekibi, Mağusa'da G. Mağusa Belediyesi halk oyunları ekibi, Lefke'de Değirmenlik Kültür Derneği, Güzelyurt'ta

GüzelYurt Sanat Derneği,GüzelYurt Amatör Sanatçılar Derneği ile Zümrütköy halk oyunları ekipleri katıldılar.

Gönyeli Sanat Birliği Halk Dansları Söleni Düzenledi:

22 Ağustos 1986 günü Gönyeli Türk Spor Kulübünde düzenlenen sölene Değirmenlik Sanat Derneği,Alayköy Kültür Sanat Derneği ve Yüksek Öğrenim Gençliği halk dansları ekipleri katıldı.

Gönyeli Sanat Birliği 1.Halk Oyunları yarışmasında.

GÖZELYURT SANAT DERNEĞİ, Halk Dansları ekibi,Doğancı Karuz Festivalinin açılış günü kendilerine ayrılan geceye katıldılar. GüzelYurt portokal festivalinde Çocuk Esirgeme Kurumu'nun düzenlediği "Çocuk Gecesi"ne GÖSAD çocuk ekibi ile katıldılar.Büyükler ekibi ise festival etkinlikleri çerçevesinde skeçler ve halk danslarından örnekler sundular.

GÖZELYURT AMATÜR SANATÇILAR DERNEĞİ, GüzelYurt Portokal Festivaline skeç ve halk dansları ile, Çocuk Esirgeme Kurumunun düzenlemiş olduğu "Çocuk Gecesi"ne de halk dansları ekipleri ile katıldılar.

EL SANATLARI SERGİLENDİ: Gönyeli Sanat Birliğinin açtığı mesleki El Sanatları Kurslarına katılan kursiyerlerin yaptıkları Ürünler, 25-28 Eylül tarihlerinde Girne Dorana Otelde sergilendi.

MILLİ'EGİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI HALK DÂNSLARI TOPLULUĞU, 3-10 Temmuz tarihlerinde Akşehir Uluslararası Nasreddin Hoca Şenlikleri, 14-20 Temmuz'da Uluslararası Bursa Festivaline ve 31 Ağustos-10 Eylül

tarihlerinde de Fransa'nın Dijon kentinde yapılan 40.Uluslararası Halk Dansları Festivaline katıldı.Bu festivalde ekip en iyi kostüm ödülünü aldı. 1 Ağustos günü K.T. Mücahitler Derneği tarafından T.M.T. ve K.T. Güvenlik kuvvetleri kuruluş yıldönümleri dolayısıyla düzenlenen koşu öncesi törenlere katılan ekip, 16 Eylülde MESAD tarafından Yiğitler köyünde düzenlenen kültür gecesine ve 19 Eylül'deki İskele Festivaline katıldılar.

LEFKE BELEDİYESİ HALK DÂNSLARI EKİBİ, 16 Ağustos Lefke'nin kurtuluşu dolayısıyla düzenlenen Lefke Kurtuluş Şenliklerine katıldılar.

GİRNE BELEDİYESİ HALK DÂNSLARI EKİBİ, Türk Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfının düzenlemiş olduğu baloya 18 Temmuz günü katılan ekip, "20 Temmuz Barış Şenlikleri" çerçevesinde 20 Temmuz'da Girne'de ve 21 Temmuz'da da GüzelYurt'da gösteri sundular.Ayrıca 28 Temmuz'da Yayla Sulama Projesi temel atma törenine ve 16 Ağustos'da da Yiğitler köyünün kurtuluş şenliklerine katıldılar.

G.MAĞUSA BELEDİYESİ HALK DÂNSLARI TOPLULUĞU: 19-31 Temmuz tarihleri arasında 6.Uluslararası Samsun Halk Dansları Festivaline, 16-20 Eylül 1986 tarihleri arasında ise 6.Uluslararası Çorum Hitit Festivaline katıldılar. Çeşitli tarihlerde Salamis Bay Hotel'de Turistler için düzenlenen gecelere katılan Halk Dansları ekibi,ayrıca 3 Temmuz 1986 tarihinde Kadınlar Konseyi tarafından düzenlenen (Semra Üzal'ın onuruna) çay partisine, ve 15 Ağustos 1986 tarihinde de Mağusa'nın kurtuluş şenliklerine katıldı.

Gazi Mağusa Beledivesi Halk Dansları Ekibi

An Analysis of Local Folkdances and FolkMusic

"(Being aware of the need and importance to be accessible to a wider readership, HAS-DER has decided to publish selected articles in English as well. In this edition, we present the first part of a series of articles that will look into local folkdances and folkmusic.)"

Collecting reliable data and making research into the folk music and folk dances of Cyprus have proved to be easier said than done due to continuous fights and resulting migration experienced by Cypriots over the years. Furthermore, the slow start with scientific research in general, can help us apprehend

the reason why research work of this kind has been so difficult to undertake and why it has been provoking so much argument.

Turkish Cypriots First started performing and compiling their own folk dances in 1973. For a long period these (the ones

first compiled) were the only ones to be performed. If we take a short journey to the past we see that interest in folk dances starts intensifying in 1957. Mr. Mümtaz Cönger, a Turkish P.E. teacher appointed to schools in Cyprus that year, starts teaching and popularizing folk dances belonging to different areas of Turkey. However, our people didn't use these dances taught at schools at their festivities. Instead, they preferred ones they had learnt from their ancestors which were peculiar to themselves.

These are the dances and the music we have tried to bring to light in our research. We studied the ones we would find and classified them. The variety among different groups shows similarity to the variety among eclectic dances of Sakarya, Eskişehir and Samsun provinces of Turkey which are known to be areas of migration. We therefore claim that Cyprus is a region of eclectic dances.

We can group the folk dances and music of our country under the following headings:

- a) Face to Face
- b) (Sirto) Handkerchief dances
- c) Zeybek
- d) Women's dances (Çiftetelli - Arabiye)
- e) Dramatized dances
- f) Butcher dances. (Kasap Oyunları)

Musical Instruments:

The musical instruments, the violin, darbuka (a rhythmic instrument) and def (tambourine with cymbals), referred to as *incesaz* (musical instruments playing *asil* music) mostly used to be played indoors as they were feeble voiced. *Davul* (drum) and *Zurna* (a double-reed instrument) with their fine strong voice on the other hand were played at outdoor festivities. Let us now give a description of these and some of the accompanying instruments.

THE VIOLIN: The violin has an important place in our folk music. It is a point worth noting that the violin is the

common main instrument of both Turkish and Greek communities in Cyprus, whereas, *saz* (the national string instrument of Turkey) which is the main instrument of Turkey has never in the past been used in Cyprus. We can easily conclude that this is the most important factor differentiating our folk music from the Turkish (Turkey's) folk music and constituting a texture of its own. The violin is a four string instrument.

THE LUTE: This 12 string instrument alongside with darbuka and def has an accompanying role in our folk music. It could be used as either rhythm or solo as conditions required. *Cümbüş* (kind of mandolin with metal body) has also been used instead of the lute for a long time now.

Döbleg (darbuka): A percussion instrument. Placed on the left leg so that the left hand fingers can be used for tapping on the stretched parchment. The main beats are made with using the right hand and others using the left.

DEF: A percussion instrument. It can be described as a tambourine with cymbals. It is composed of a thin rim with cymbals in it and parchment stretched over it. Rims can be made of either wood or iron. With the ones made of the latter have no parchment over them. If the darbuka player was to play the def, then the def was placed over the darbuka in such a way that the left hand could hold both instruments and thus played.

ZURNA: A double-reed wind-instrument mostly played with a drum. With a technique called the *zurna-breath* it can be played continuously for a considerable length of time.

DAVUL (drum): A rhythmic instrument made of a large and rather wide wooden hoop covered on both sides with donkey hide. It is beaten with a stick on one side and a mallet on the other (the right side).

CYMBALS: A small percussion instrument played by.

"HALKBİLİMİ"nin ikinci sayısının çık-
masında maddi katkılarda bulunan aşağıda-
ki kişi ve kuruluşlara HAS-DER adına iç-
tenlikle teşekkür ederiz.

İNCE GÜMÜŞKLEME
MUSTAFA DAMELEN LTD.
İNCE ELEKTRONİK
ANIL SPOR
BUTİK FELİÇİTA
LEMAN LTD.
ATLAS DOĞUN SALONU
BELÇA

1. SAYIDAN DEĞERLEMLER:

- Sayfa 11'in birinci sütununun doğrusu
şöyledir:

Bolidigo (Şehir) Sirtu

(Kaynak: Derviş Gökaydı)

Karagözlü Sirtosu

(Kaynak: Derviş GÖKAYDI)

- Sayfa 11, Mendil Oyununu
(Kaynak: Gülferiler)
- Sayfa 11, İskele (Skalyadigo)
Sirtosu (Kaynak: Derviş Gökaydı)
- Sayfa 25, Manilerimiz
(Kaynak: Nevber
Zihni.
Yaş: 71
Lefkoşa)
- Sayfa 31, BİR KIBRIS DOĞUNU
A winter Pilgrimage
(Kaynak: in Palestine, Ital-
and Cyprus- H.Rider Hagga)

